

m
HELINGIN
KAUPUNGIN
use
o

TOIMINTAKERTOMUS • ÅRSREDOVISNING • ANNUAL REPORT • 2010

HELINGIN KAUPUNGINMUSEO • HELSINGFORS STADSMUSEUM • HELSINKI CITY MUSEUM

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO – KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO	2
Toiminta-ajatus, visio ja arvot	2
Helsingin kaupunginmuseon toimipisteet, johtajat, johtokunnan puheenjohtajat	2
Organisaatiokaavio	3
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO 2010	4
Museonjohtajan vuosikatsaus	4
Tuottavuus, tehokkuus ja taloudellisuus	6
Näyttelykävijät ja asiakkaat	6
Viestintä ja markkinointi	6
Asiakastyytyväisyys	6
KOKOELMAT	7
Kokoelmanhallintajärjestelmä ja kokoelmien luettelointi tietokantoihin	7
Esinekokoelman kartuttaminen	9
Valokuvakokoelman kartuttaminen ja dokumentointivalokuvaus	10
Taidekokoelman kartuttaminen	11
Arkistokokoelman kartuttaminen	11
Kirjasto	11
Kokoelmien hoito ja konservointi	11
Valokuvien digitointi	12
Kuvalaitos	13
NÄYTTELYTOIMINTA	13
Näyttelyt	13
Näyttelykävijät	15
YLEISÖPALVELUT	16
Museoiden aukioloajat	16
Museo oppimisympäristönä	16
Aikuiset ja perheet	19
Elokuvat	20
Museokauppa	20
Kuvakokoelmapalvelut	20
Verkkotuotanto	21
JULKAISUTOIMINTA	21
KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN JA RAKENNUSSUOJELU	22
Helsinki	24
Kaupungin omistamat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset	25
Maakunta	25
Työryhmät ja yhteistyö	26
ALUEELLINEN MUSEOTYÖ	26
TUTKIMUS, INVENTOINNIT JA SELVITYKSET	26
Arkeologia	26
Rakennuskulttuurin tutkimus	27
Nykydokumentointi	27
KANSAINVÄLINEN TOIMINTA	28
HENKILÖSTÖ	30
Vakinaisen henkilöstön määrä	30
Työhyvinvointi ja palkitseminen	30
Kehittäminen ja koulutus	30
YMPÄRISTÖTAVOITTEET	33
TOIMITILAT	33
TALOUS 2010	33
KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA LAHJOITTAJAT	34
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVÄT RY	35

Sofian päivän historiallista katujuhlaa vietettiin 15.5.2010 upeassa säässä.

Den historiska gatufesten under Sofiedagen hölls den 15 maj 2010 i underbart väder.

Sofia's Day historical street celebrations were held on 15 May 2010 in great weather.

Foto Helsingin kaupunginmuseo / Tove Vesterbacka

TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA ARVOT

Toiminta-ajatus

Helsingin kaupunginmuseo tallentaa ja vaalii Helsingin kaupungin alueen henkistä ja aineellista perintöä sekä kulttuuriympäristöä. Kaupunginmuseossa kävijä kohtaa kaupungin historian valot ja varjot ja voi ammentaa juuriinsa sekä kulttuuriastaansa liittyvää tietoa ja elämyksiä hyvinvointinsa lisäämiseksi.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo tukee paikallismuseoiden työtä ja toimii kulttuuriympäristön asiantuntijana alueellaan.

Visio 2013

Helsingin kaupunginmuseo on ihmisten kanssa elävä ja kehittyvä koko kaupungin museo.

Kaupunginmuseon arvot

merkitsevät, että kaupunginmuseo

- **vaalii kulttuuriperintöä** – on Helsingin historian tietopankki
 - **on asiakaslähtöinen** – tekee asiakkailleen Helsingin historiaa tunnetuksi ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet ja toiveet
 - **on oikeudenmukainen** – kohtelee asiakkaitaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti,
 - arvostaa heitä ja on yhteistyökykyinen
 - **on taloudellinen** – käyttää museon aineellisia ja henkisiä resursseja järkevästi ja suunnitelmallisesti parhaan tuloksen saavuttamiseksi
 - **on asiantuntija** – kouluttaa ja kehittää henkilöstöään monipuolisesti ja tasapuolisesti
- ja että kaupunginmuseon henkilöstö
- sitoutuu noudattamaan museoalan kansainvälisiä eettisiä sääntöjä
 - sitoutuu ja motivoituu työhönsä
 - on valmis uudistumaan ja uudistamaan
 - toimii vastuuntuntoisesti
 - arvostaa työtovereitaan ja omaa työpaikkaansa
 - hyväksyy erilaisuuden henkilöstössä

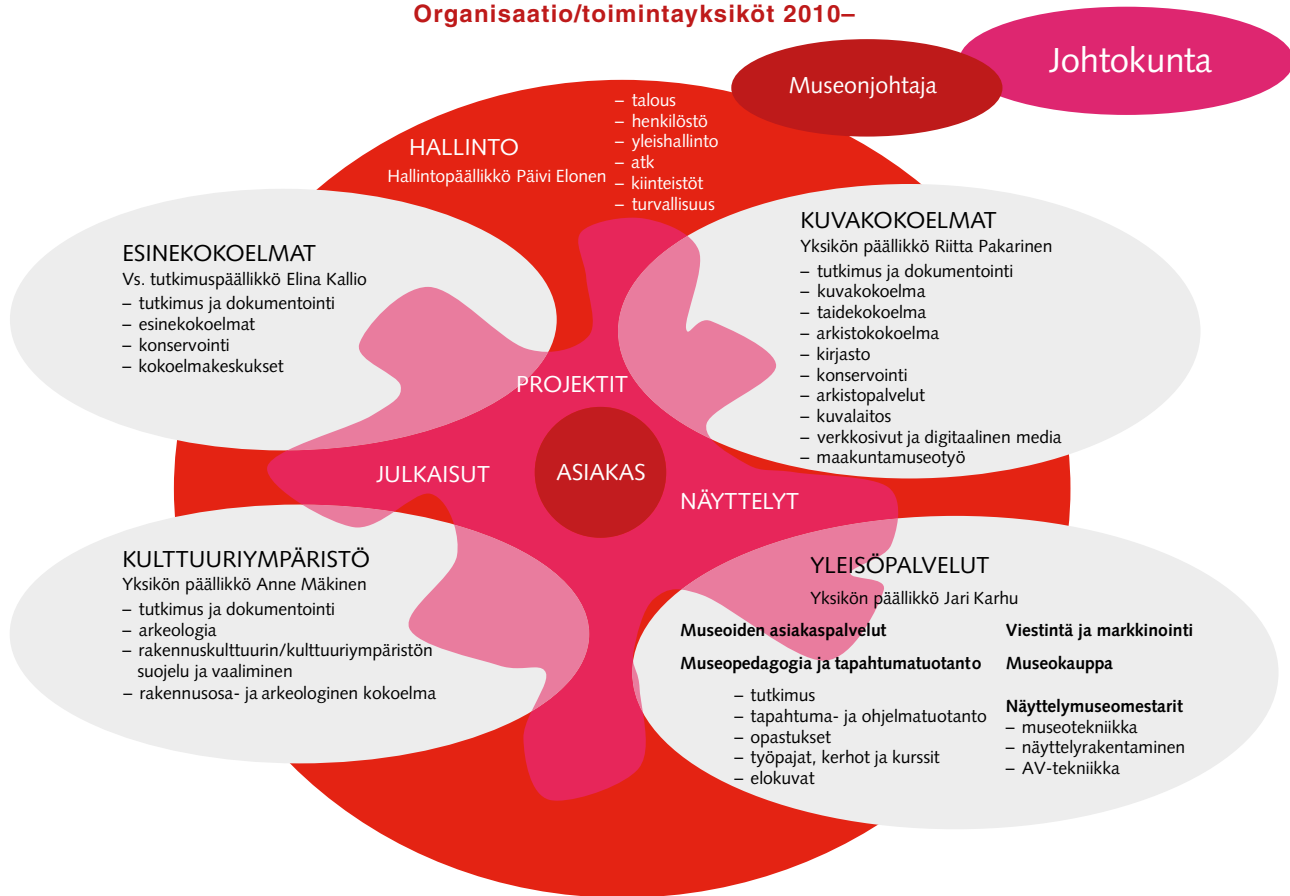
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON TOIMIPISTEET, JOHTAJAT, JOHTOKUNNAN PUHEENJOHTAJAT

Helsingin kaupunki perusti 1906 muinaismuistolautakunnan, jonka tehtävänä oli valokuvaamalla ja aitoja dokumentteja keräämällä tallettaa voimakkaan kasvun johdosta muuttuvaa ja lopullisesti katoavaa Helsinkiä.

Helsingin kaupunginmuseo perustettiin 13.6.1911 jatkamaan kunnallisen muinaismuistolautakunnan tehtävää. Kaupunginmuseon kokoelmien perustaksi tulivat raatihuoneen kunnallishistorialliset esineet, kenraali Otto Furuhjelmin 1880-luvulla kaupungin ”tulevalle museolle” testamenttaama taidekokoelma sekä muinaismuistolautakunnan runsaan tuhannen kuvan kokoelma. Helsingin kaupunginmuseo on toiminut Keski-Uudenmaan maakuntamuseona vuodesta 1981.

- Ensimmäinen näyttely avattiin 15.12.1912 Hakasalmen huvilassa.
- Tuomarinkylän museo avattiin 8.4.1962 Tuomarinkylän kartanon päärakennuksessa.
- Kuva-arkisto siirtyi Hakasalmen huvilasta vuonna 1974 Fabianinkatu 9–11:een.

Organisaatio/toimintayksiköt 2010–

- Kaupunginmuseon hallinto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1978 Dagmarinkatu 6:een.
- Ruiskumestarin talo Kristianinkatu 12:ssa avattiin 10.9.1980.
- Työväenasuntomuseo Kirstinkuja 4:ssä avattiin 12.6.1989.
- Kuva-arkisto siirtyi Fabianinkatu 9–11:stä Dagmarinkatu 6:een 1991.
- Lastenmuseo avattiin Tuomarinkylän kartanon sivurakennuksessa 7.11.1992 ja suljettiin 15.1.2011 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Raitioliikennemuseo Töölönkatu 51 A:ssa avattiin 21.10.1993.
- Kaupunginmuseon hallinto, kuva-arkisto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1994 Sofiankatu 4:ään.
- Sederholmin talo Aleksanterinkatu 16–18:ssa avattiin 23.5.1995.
- Aika-näyttely ja Museokauppa avattiin 13.3.1996 Sofiankatu 4:ssä.
- Katumuseo avattiin 18.12.1998 Sofiankadulla.
- Koulumuseo avattiin 8.4.2000 Kalevankatu 39–43:ssa ja suljettiin 31.12.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Voimalamuseo avattiin 10.5.2000 Vanhassakaupungissa ja suljettiin 31.8.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.

Helsingin kaupunginmuseon johtajat

Direktörerna för Helsingfors stadsmuseum

- muinaismuistolautakunnan sihteeri, tohtori / sekreteraren för fornminnesnämnden, doktor K. K. Meinander 1911
- arkkitehti/arkitekt Nils Wasastjerna 1912–1919
- arkkitehti/arkitekt A. W. Rancken 1920–1949

- fil. maist./fil.mag. Helmi Helminen-Nordberg 1949–1971
- fil. maist./fil.mag. Jarno Peltonen 1971–1979
- fil. lis./fil.lic. Marja-Liisa Rönkkö (ent. Lampinen) 1979–1991
- fil. maist./fil.mag. Leena Arkio-Laine 1991–2003
- fil. maist./fil.mag. Tiina Merisalo 2003–

Museolautakunnan ja

kaupunginmuseon johtokunnan puheenjohtajat

Ordförandena i museinämnden och

direktionen för stadsmuseet

- Valtionarkiston johtaja/direktör för Riksarkivet Reinhold Hausen 1906–1919
- yliarkkitehti/överarkitekt Magnus Schjerfbeck 1920–1925
- fil. tri./fil.dr Julius Ailio 1926–1929
- fil. tri./fil.dr Albert Hämäläinen 1930–1949
- professori/prof. Yrjö Nurmio 1950–1955
- professori/prof. Eino E. Suolahti 1956–1968
- fil. maist./fil.mag. Anni Voipio 1969–1976
- hum. kand./kand.hum. Mats Kockberg 1977–1980
- lehtori/lektor Laura Collan 1981–1988
- ylitarvikejohtaja/överinspektör Maunu Harmo 1989–1992
- lehtori/lektor Laura Collan 1993–1996
- erikoissuunnittelija/specialprojektör Tuula Kanerva 1997–2000
- toimitusjohtaja/verkställande direktör Irina Krohn 2001–2008
- fil.kand., historiantutkija Simo Laaksovirta 2009–

Kaupunginmuseon julkaisut menestyivät kilpailuissa. Suomen kotiseutuliiton toiminnanjohtaja Lassi Saressalo luovutti yksikönpäällikkö Riitta Pakariselle ja museonjohtaja Tiina Merisaloille Vuoden kotiseutujulkaisu -palkinnon *Foto Signe Brander* -teoksesta. Viestintäkonsultti Kirsi Piha valitsi tutkija Jere Jäppinen kirjoittaman *Yhdeksän pientä kotia* -kirjan Vuoden museojulkaisuksi.

Stadsmuseets publikationer var framgångsrika i tävlingar. Verksamhetsledaren för Finlands Hembygdsförbund, Lassi Saressalo, överlämnade priset för Årets hembygdspublicering till enhetschef Riitta Pakarinen och museidirektör Tiina Merisalo för verket *Foto Signe Brander*. Kommunikationskonsult Kirsi Piha utsåg boken *Nio små hem* av Jere Jäppinen till Årets museipublikation.

The City Museum's publications achieved competition success. Lassi Saressalo, head of the Finnish Local Heritage Federation, presented the Head of Unit Riitta Pakarinen and Museum Director Tiina Merisalo with the Local Heritage Publication of the Year award for the *Foto Signe Brander* book. Communications consultant Kirsi Piha selected Jere Jäppinen's book *Yhdeksän pientä kotia* (Nine Little Homes) as Museum Publication of the Year.

Suomen museoliitto / Janne Saavalainen

Suomen museoliitto / Janne Saavalainen

MUSEONJOHTAJAN VUOSIKATSAUS

Vuosi 2010 oli vaiherikas ja muutoksentäyteinen sekä erittäin menestyksellinen. Toiminnan tulokset muodostuivat kaikilta osin erinomaisiksi. Alkuvuonna suunniteltiin innokkaasti uutta Elefanti-korttelin museokeskusta, mutta muuttohanke jouduttiin syksyllä huonontuneiden talousnäkömien vuoksi toistaiseksi lykkäämään ja siten muuttamaan kokonaan museon lähivuosien suunnitelmat. Museon toimipisteiden vähentäminen aloitettiin keväällä hyväksytyin palveluverkkosuunnitelman mukaisesti.

Kaupunginmuseo ylsi jälleen kävijäennätykseen

Kaupunginmuseo saavutti viime vuonna kaikkien aikojen suurimman kävijälukunsa. Näyttelypisteiden yhteenlaskettu kävijämäärä oli 172 640, mikä merkitsee 12 %:n kasvua edellisvuoteen nähden. Kun Kulttuuritehdas Korjaamossa sijaitseva Rattikamuseo lasketaan mukaan, vuoden 2010 kokonaiskävijäluku on huima 242 650. Kasvua oli noin 25 % edellisvuoteen ja peräti 234 % viimeiseen pääsymaksulliseen vuoteen 2007 verrattuna. Kaupunginmuseon menestystä ovat siivittäneet runsaasti yleisöä houku-

telleet näyttelyt sekä vapaa pääsy. Kasvava kävijäjoukko toi myös aiempaa suuremmat myyntitulot museolle.

Hakasalmen huvilan valokuvanäyttelyt huippuosuittuja

Lokakuussa 2009 avattu *Foto Signe Brander* -näyttely veti elokuun 2010 loppuun mennessä lähes 59 000 kävijää. Näistä 8 000 vieraili museossa viimeisen viikon aikana ja yksin Taitteiden yönä 4 000 ihmistä. Vilkas tahti jatkui lokakuussa 2010 avatussa *Asfalttia ja aurin-gonkukkaa* -näyttelyssä, jossa Simo ja Eeva Ristan valokuvia 1970-luvun Helsingistä ihaili vuoden loppuun mennessä yli 16 000 kävijää.

Menestystä kaupunginmuseon kirjoille

Kaupunginmuseon julkaisut juhlivat syksyn kirjakilpailuissa. Suomen Kotiseutuliitto myönsi Vuoden 2010 kotiseututietokirja -palkinnon *Foto Signe Brander* -teokselle, joka esittelee valokuvia Helsingistä ja helsinkiläisistä vuosilta 1907–1913. Raati valitsi kirjan 18 ehdokkaan joukosta ja kiitti sen selkeyttä, kuvien korkeaa laatua sekä Branderin valokuvien sisältämää kertomusta Helsingistä muu-

toksen alla ja helsinkiläisistä omassa asuin-ympäristössään. Myös rauhallinen taitto ja havainnolliset kartat viehättivät.

Arjen historiasta Työväenasuntomuseossa kertova *Yhdeksän pientä kotia* -kirja valittiin 42 teoksen joukosta yhdeksi Vuoden museojulkaisu -kilpailun kuudesta finalistista ja viestintäkonsultti Kirsi Pihan päätöksellä koko kisan voittajaksi. Esiraadin mukaan sujuvasti kirjoitettu ja hillitysti taitettu kirja avaa mukavasti ja ihmisläheisesti oven suomalaisen ja erityisesti helsinkiläiseen arkeen 1900-luvun alussa. Piha arvosti tavallisten arjen puurtajien nostamista museon ja kirjan aiheeksi, joka puhuttelee kaikkia.

Myös museon vanhemmat julkaisut kiinnostivat ostajia ja kirjamyynti sujui vilkkaasti. Kahdesta suosikkiteoksesta, *Hauraita muistoja Helsingin hautausmailta* sekä *Muistojen Helsingissä*, otettiin lisäpainokset.

Museo esittää lämpimät kiitoksensa kaikille yhteistyökumppaneille, jotka ovat monin tavoin edistäneet museon toimintaa ja menestystä. Suurin kiitos hienosta vuodesta ja loistavista tuloksista kuuluu ennen muuta innostuneelle, ahkeralle ja sitoutuneelle henkilökunnalle.

TIINA MERISALO • museonjohtaja

MUSEICHEFENS ÅRSÖVERSIKT

2010 var ett händelserikt och mycket framgångsrikt år fullt av förändringar. Verksamhetens resultat var till alla delar utmärkt. I början av året planerade vi ivrigt den nya museicentralen i kvarteret Elefanten, men vi blev tvungna att skjuta upp flyttprojektet tillsvidare på grund av de försämrade ekonomiska utsikterna under hösten. Detta innebar att planerna för museet ändrades helt för de närmaste åren. Minskningen av antalet verksamhetsställen för museet inleddes under våren i enlighet med den godkända planen för servicenätet.

Förra året uppnådde stadsmuseet det högsta besökarantalet någonsin. Det totala antalet besökare vid utställningsplatserna var 172 640, vilket innebär en ökning på 12 % jämfört med rekordet från året innan. Då Spåramuseet i Kulturfabriken Korjaamo räknas med, var det totala besökarantalet för år 2010 svindlande 242 650. Ökningen är cirka 25 % jämfört med föregående år och så mycket som 234 % jämfört med det sista året med inträdesavgift, år 2007. Stadsmuseets framgång har fått luft under vingarna av utställningarna, som lockat stora publikmassor, samt av det fria inträdet. Den ökade mängden besökare inbringade också större försäljningsintäkter till museet än tidigare.

Utställningen *Foto Signe Brander*, som öppnades i oktober 2009, hade i slutet av augusti 2010 lockat nästan 59 000 besökare. Av dessa besökte 8 000 museet under den sista veckan och 4 000 enbart under Konstens natt. Den livliga takten fortsatte med utställningen *Asfalt och solrosor*, som öppnades i oktober 2010. Vid årets slut hade över 16 000 besökare beundrat Simo och Eeva Ristas fotografier från 1970-talets Helsingfors.

Stadsmuseets publikationer fick anledning att fira under höstens boktävlingar. Finlands Hembygdsförbund tilldelade verket *Foto Signe Brander* 2010 års pris för bästa hembygdsfaktabok. Verket presenterar fotografier av Helsingfors och helsingforsarna från åren 1907–1913. Juryn valde ut boken bland 18 kandidater och berömde dess tydlighet, fotografiernas höga kvalitet samt den berättelse om ett Helsingfors under förändring och om helsingforsarna i sin egen miljö som Branderers fotografier förmedlar. Juryn hänfördes också av den lugna ombrytningen och de åskådliggörande kartorna.

Boken *Nio små hem*, som berättar om vardagens historia i Arbetarstadsmuseet, utsågs bland 42 verk till en av de sex finalisterna i tävlingen Årets museipublikation och enligt kommunikationskonsult Kirsi Pihäs beslut till vinnare av hela tävlingen. Enligt förjurn öppnar den smidigt skrivna och behärskat ombrutna boken på ett trevligt och människonära sätt en dörr till vardagen i Finland och i synnerhet i Helsingfors i början av 1900-talet. Piha värdesatte att vanliga vardagsknogare hade lyfts fram som ämne för museet och boken, ett ämne som tilltalar alla.

Också museets äldre publikationer intresserade köparna och bokförsäljningen var livlig. Två favoritverk, *Hauraita muistojia Helsingin hautausmailta* och *I minnenas Helsingfors*, trycktes i ytterligare upplagor.

Museet riktar ett varmt tack till alla samarbetsparter, som på många sätt främjat museets verksamhet och framgång. Det största tacket för det fina året och de lysande resultaten går framför allt till den entusiastiska, flitiga och engagerade personalen.

TIINA MERISALO • museidirektör

THE MUSEUM DIRECTOR'S ANNUAL REVIEW

2010 was full of events, changes and success for the museum. The results of our operations were excellent throughout. Early in the year, we were busy planning the new museum centre for the Elephant Quarter, but the autumn's worsened financial prospects forced us to postpone the move project until further notice and thus completely overhaul the museum's plans for the next few years. We started decreasing the number of museum units according to the service network plan approved in the spring.

The City Museum reached an all-time record number of visitors last year. The total number of visitors to all exhibitions was 172,640, a 12% increase from the previous year's record. Including the Tram Museum at Korjaamo Culture Factory, the total number of visitors in 2010 is a whopping 242,650. This shows an approximate increase of 25% from the previous year, and as much as 234% from 2007, the last year before the free entrance policy. In addition to the free entrance, the City Museum's success has been boosted by exhibitions drawing in large crowds. The larger number of visitors also increased the museum's sales revenue.

Opened in October 2009, the *Foto Signe Brander* exhibition attracted almost 59,000 visitors by the end of August 2010. Out of these people, 8,000 visited the museum during the last week, and 4,000 during the Night of the Arts alone. The brisk pace continued during the *Asphalt and Sunflowers*, which opened in October 2010. Simo and Eeva Rista's photographs from Helsinki in the 1970s attracted 16,000 admirers by the end of the year.

The City Museum's publications dominated the autumn's book competitions. The Finnish Local Heritage Federation granted the 2010 Local Heritage Reference Book of the Year award to the *Foto Signe Brander* publication, which presents photographs of Helsinki and its residents from 1907–1913. The jury selected the book from among 18 candidates and lauded its clarity and high image quality as well as the story told by Brander's photographs about the changes in Helsinki and about its people in their daily environments. The jury also commended the low-key layout and illustrative maps.

Yhdeksän pientä kotia (Nine Little Homes), the Worker Housing Museum's pictorial historical account of daily life, was first selected from among 42 publications as one of the six finalists shortlisted for the Museum Publication of the Year award and then chosen as the winner of the entire competition by communications consultant Kirsi Piha. According to the jury that selected the shortlist, this book, with its fluent writing and subdued layout, nicely and humanely opens a door to the everyday life of early-20th-century Finns and Helsinki residents in particular. Piha appreciated the way hard-working, ordinary people were brought to the fore by the museum and the book – a subject that appeals to everyone.

Buyers were also interested in the museum's older publications, and book sales were good. Two of the museum's best-sellers, *Hauraita muistojia Helsingin hautausmailta (Frail Memories from Helsinki Cemeteries)* and *Muistojen Helsingissä (In the Helsinki of Memories)*, were reprinted.

The museum would like to warmly thank all its partners, who have promoted the museum's operations and success in many ways. Most of all, we thank our enthusiastic, hard-working and committed staff for the fine year and great results.

TIINA MERISALO • Museum Director

TUOTTAVUUS, TEHOKKUUS JA TALOUDELLISUUS

Kaupunginmuseon käyttötalouden menojen loppusumma oli 7,27 milj. euroa. Määrärahoista säästy 1 892 euroa (0,03 %). Henkilöstökulut ylittyivät 0,8 % palkkojen sopimuskorotusten ja monien määräaikaisten projektityösuhteiden takia. Palvelujen ostoista säästy 8,8 %. Vastaavasti aineet ja tarvikkeet ylittyivät 31,1 %, minkä selittävät varastoarvon korjaus (-80 010 euroa) sekä videotyökkien hankinta. Vuosittain palveluiden ja aineiden ostoon varattujen määrärahojen ja toteuman suhde vaihtelee hyvinkin paljon muussa sen mukaan, missä määrin näyttelyt on rakennettu omana työnä tai ostopalveluna.

Tuloja kertyi 513 853 euroa, ja tavoite ylittyi 165 853 eurolla (47,7 %). Tämä johtui ennakoitua suuremmista myyntituotoista, muun muassa kuvien ja julkaisujen kasvaneesta myynnistä. Myydyimpiä kirjoja olivat *Foto Signe Brander* (2 974 kpl) ja *Asfalttia ja auringonkukkia* (1 081 kpl). Vapaan pääsyn myötä paisuneet kävijämäärät osaltaan kartuttivat myyntituloja.

Investointimäärärahoista säästy 360 euroa (0,2 %). Investointimäärärahoilla toteutettiin it-hankintoja, uudistettiin hälytyslaitteita ja jatkettiin kokoelmakeskusten hyllytystä 185 639 eurolla.

Menot asukasta kohden olivat 12,48 euroa (2009: 12,65). Tuottavuus nousi 451,8 % edellisvuodesta. Tähän vaikuttivat ensisijaisesti näyttelykävijöiden ja lausuntojen määrän kasvu sekä dokumentoitujen tai inventoitujen kohteiden huima määrä 4 582 (2009: 422).

NÄYTTELYKÄVIJÄT JA ASIAKKAAT

Asiakkaita oli kuluneena vuotena 295 356 (2009: 255 533), joista näyttelykävijöitä oli 242 650 (2009: 194 413). Asiakasmäärä nousi edellisvuodesta 15,5 % ja näyttelykävijöiden määrä 24,8 %. Museon asiantuntijapalvelua sai 22 792 (2009: 19 251) ulkopuolista asiakasta.

VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Kaupunginmuseo tiedottaa säännöllisesti näyttelyistään, julkaisuistaan ja tapahtumistaan. Keskeisiä omia viestintäkanavia ovat kahdesti vuodessa ilmestyvä *Sofia*-asiakaslehti, verkkosivut sekä sähköinen uutiskirje. Ti-

Museon markkinoinnista ei puuttunut kekseliäisyyttä. Vasta-avattua *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyä tehtiin tutuksi kaupunkilaisille mielenosoituksella 1970-luvun tyyliin.

Museets marknadsföring saknade inte päihittighet. Den nyöppnade utställningen *Asfalt och solrosor* gjordes känd för stadsborna genom en demonstration i 1970-talsstil.

The museum's marketing efforts showed no lack of creativity. The just-opened *Asphalt and Sunflowers* exhibition was publicised to city residents by organising a demonstration in true 1970s style.

laajamääriä kasvatettiin aktiivisesti, ja vuoden lopussa *Sofia*-lehdellä oli 7 788 (2009: 5 704) ja uutiskirjeellä 4 187 tilaajaa (2009: 2 992). Museo aktivoitui myös sosiaalisessa mediassa, jossa yli tuhatta kontaktia on pidetty ajan tasalla yhteisösvivusto Facebookin avulla.

Kaupunginmuseo näkyi kertomusvuonna hyvin julkisuudessa. Mediaosumia oli yli 450. Eniten medianäkyvyyttä saivat Hakasalmen huvilan näyttelyt.

Museo mainosti muun muassa *Helsingin Sanomissa*, *Hufvudstadsbladetissa* ja *Voima*-lehdessä. Näyttelyitä mainostettiin myös joukkoliikennevälineissä. Suoramarkkinointia tehtiin Tuomarinkylän kartanomuseon naapuristossa ja pääkaupunkiseudun *Sofia*-nimiset kutsuttiin Sofian päivän tapahtumaan.

Museo esitteli antiaan "Ett hus kommer lastat" -tapahtumassa ruotsinkielisessä työväenopistossa huhtikuussa, Kirjan ja ruusun päivänä Narinkkatorilla toukokuussa, Vanhankaupungin Koskipäivänä elokuussa sekä lokakuussa Kirjamessuilla Suomen museoliiton osastolla.

Matkailijoita lähestyttiin omalla esitteellä, jota oli tarjolla muun muassa pääkaupunkiseudun hotelleissa ja kahviloissa. Kesällä noin 15 000 turistiesitettä jaeltiin kadulla suoraan käteen.

Museon brändistrategiaa ja -hierarkiaa selkeytettiin vuoden 2010 aikana. Tältä pohjalta käynnistettiin visuaalisen ilmeen uudistus, joka valmistuu keväällä 2011.

ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Kaupunginmuseo jatkoi asiakaspalautteen keräämistä kaikissa toimipisteissä. Palautetta kerättiin toiminnan kehittämiseksi sekä perinteisellä paperilomakkeella että verkkosivujen kautta. Lisäksi toimipisteistä raportoidaan yleisön suullinen palaute sekä vieraskirjoihin kertynyt palaute.

Sähköisissä asiakaskyselyissä kiitetyimmiksi nousivat Hakasalmen huvilan valokuvanäyttelyt, joille 93 % vastaajista antoi yleisarvosanan hyvä tai erittäin hyvä. Vastaava luku oli Sederholmin talossa 87 %, Työväenasuntomuseossa 88 % ja Sofiankadulla 74 %.

KOKOELMAT

Kertomusvuonna keskityttiin kokoelmanhallinnan laajentamiseen ja logistiikan kehittämiseen. Kokoelmia on inventoitu ja luetteloitu tietokantaan systemaattisesti. Ennaltaehkäisevä konservointi, kuntokartoitukset ja tarvittaessa konservointi ovat merkittäviä osa kokoelmanhallinnan tason nostamista.

KOKOELMANHALLINTAJÄRJESTELMÄ JA KOKOELMIEN LUETTELOINTI TIEKANTOIHIN

Pitkään käytetyn Maria-kokoelmanhallintajärjestelmän päivitys modernimmaksi MediaKsi-järjestelmäksi valmistui vuoden lopulla, kun hankintaerätietokannatkin saatiin siirrettyä järjestelmään. Viimeisten päivitysten myötä MediaKsi alkoi täysimittaisesti helpottaa ja nopeuttaa inventointi- ja luettelointityötä.

Museo alkoi kertomusvuonna suunnitella kokoelmatietokantojen asiakaskäyttöä. Tavoitteena on tuoda kokoelmiin liittyvä tieto paremmin suuren yleisön ja tutkijoiden saataville. Pilottihankkeena oli valokuvien verkko-

selailun ja -myynnin toteutus vuoden 2011 alkuun mennessä. Asiakassovelluksen teknisen määrittelyn valmistuttua 2009 aikatauluun tuli muutoksia. Vuonna 2010 museo oli mukana kaupungin taloushallintokeskuksen (TASKE) tilaamassa selvitystyössä, jossa pohdittiin virastojen yhteistä verkkokaupparatkaisua. Museolle tärkeintä on yhteisen verkkomaksujärjestelmän kehittäminen.

Esinekokoelmien Kamu-tietokantaan tallennettiin vuoden aikana 6 737 esinettä, joista Nikkilän sairaalan kokoelman 1 280 potilastyötä olivat suurin yksittäinen kokonaisuus. Esinetietokannassa oli vuoden lopussa 59 616 tallennetta.

Valokuvakokoelmissa valmistui keväällä digitointistrategia, joka määrittelee vuosittain digitoitavat ja tietokantaan luetteloitavat aineistot. Strategiaan nivoutuvassa digitointiohjelmassa vuosiksi 2010–2012 määritellään digitoitavien valokuva-aineistojen laajuus, käyttötarkoitus, tämänhetkinen digitointitalanne, datan määrä sekä työn määrä ja tekijät. Strategian työstämistä jatketaan vuosittain ja

täsmennetään muun muassa, miten ja millä välineillä ja tarkkuudella digitointi tehdään.

Strategian mukaan keskityttiin jatkamaan Simo ja Eeva Ristan sekä Väinö Kanniston merkittävien valokuvakokoelmien luettelointia. Ristojen yli 50 000 kuvasta jo yli 9 000:n tiedot on liitetty kuvien yhteyteen, ja kuvien siirtoa tietokantaan jatkettiin. Kanniston 10 000 negatiivin kokoelmaa on luetteloitu valikoiden Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella, ja luettelointityö saatiin lähes loppuun.

Tietokantaan vietiin vuoden aikana saatuja uusia kuvaeriä, kuten Juho Jernvallin värikuvat 1950-luvun Puu-Hermannista ja -Käpylästä sekä Pertti Jenytinin kuvat vuoden 1956 yleislakon mielenosoituksesta Senaatintorilla. Vanhemmasta kartunnasta luettelointiin erityisesti purjehdukseen ja purjehdusseuroihin, vuoden 1952 olympialaisiin ja talvisotaan liittyviä kuvia. Lisäksi luettelointiin yksityishenkilöiden albumikuvia muun muassa lasten elä-

mästä kivi kaupungissa. Tietokantoihin vietiin kaikkiaan 7 989 valokuvaa. Vuoden lopussa kuvia oli tietokannoissa yhteensä 45 678.

Taidekokoelman Teos-tietokantaan luettelointiin uudet lahjoitukset ja ostot. Grafiikkakokoelman luettelointi saatiin päätökseen, ja teokset ovat nyt kokoelmakeskuksessa asianmukaisesti suojattuina ja arkistoituina. Vanhemman kartunnan inventointi ja järjestelmällinen luettelointi eteni hyvin. Kaikkiaan 1 277 taideteosta tallennettiin tietokantaan, jossa vuoden päättyessä oli yhteensä 4 987 teosta.

Arkistokokoelman Kama-tietokantaan on luetteloitu tulevaa asiakassovellusta ajatellen paljon käytettyjä aineistokokonaisuuksia. Näitä ovat muun muassa rakennuspiirustukset, joita inventoi vuoden aikana kaksi määräraikaista tutkijaa. Tietokannassa oli vuoden lopussa 2 123 piirustusta, joista 457 oli aiemmin luettelottomia. Keskeisiä ovat myös lähes

Kokoelmiin saatiin muun muassa värikuvia Vellamonkatu 5:n pihalta 1950-luvun Hermannista.

Samlingarna utökades med bland annat färgfotografier från gården på Vellamogatan 5 i 1950-talets Hermanstad.

Some fine colour photographs shot at Vellamonkatu 5 in Hermann in the 1950s were added to the collections.

Helisingin kaupunginmuseo / Juho Jernvall

tuhat karttaa, joista oli vuoden lopussa saatu tietokantaan 861. Myös noin 5 000 onnittelusta ja postikortin kokoelmaa alettiin selvittää, järjestää ja luetteloita. Tietokannan tietosisältöä on syvennetty ja täydennetty ja värikuvia lisätty. Arkistokokoelmasta vietiin kertomusvuonna 820 tallennetta tietokantaan, jossa niitä oli vuoden päättyessä yhteensä 19 413.

Kulttuuriympäristöyksikössä luetteloihin kuluneena vuotena yhteensä 3 535 tallennetta. Luettelotekijä työskenteli konservoitujen arkeologisten löytöjen parissa useita kuukausia. Lisäksi vietiin kaupunginmuseon kaivauslöytöjä Siru-tietokantaan. Kaikkiaan luetteloihin noin 1 600 arkeologista tallennetta. Rakennusperinnön osalta luetteloihin muun muassa 350 inventoidun 1900-luvun alun porrashuoneen tiedot.

ESINEKOKOELMIEN KARTUTTAMINEN

Esinekokoelmat karttuivat kertomusvuonna 31 hankintaerällä, joista uusia oli 27 ja museolöytöjä vain neljä. Ostoja oli kolme. Hankintaerien yhteismäärä, taide ja arkisto mukaan lukien, oli 65.

Esinekokoelmien lahjoitukset ja ostot

Oulunkylän apteekki lahjoitti työtakkejaan 1990–2000-luvuilta. Lahjoituksessa on farmaseutin äitiysasu, mies- ja naisfarmaseutin työtakit sekä farmaseutin laboratoriotakki, jota on käytetty lääkkeitä valmistettaessa. Lahjoitus liittyy oulunkyläläisen asunon ja liike-elämän dokumentointiin.

Vuonna 1955 toimintansa aloittanut ja vuonna 2009 lopettanut Lions Club Helsinki City lahjoitti muun muassa yhdistyksen lipun kantohihnoineen vuodelta 1980, viirejä sekä hopeiset presidentin käädyt, joihin on kaiverrettu presidenttien nimet ja toimikaudet.

Lasten ja nuorten maailmaan liittyviä lahjoituksia olivat nukketeatteri, palapeli, koulupojan kotilaboratorio, kamera sekä kastemekko. Puusepän isän piirustusten mukaan valmistaman nukketeatterin sai joululahjaksi 9-vuotias tyttö vuonna 1984. Palapeli tuli 1950-luvun alussa ”Amerikan-avun” mukana helsinkiläiseen Tukholman lastentarhaan, jossa lapset saivat valita tavarat arvotussa järjestyksessä. Hänille jääneeltä lahjoittajalta meni kävelevä nukke sivu suun, ja hän sai tyytyä palapeliin. Kymmeniä kemiantarvikkeita ja työvälineitä sisältävä kotilaboratorio kertoo silloisen koulupojan ja tulevan rehtorin innostuksesta empiiriseen tutkimukseen 1940-luvulla. Brändö Svenska Samskolan palkitsi 1957 ”eniten luonnosta kiinnostuneen oppilaan”, tulevan professorin, Franka Solida -merkkisellä paljekameralla. Vuodelta 1917 olevaa kastemekkoa käytettiin lahjoittajan suvun ristiäisissä aina vuoden 2010 alkuun asti. Pukuun liittyy muistokirja, jossa on tiedot ja kuvia puvun käyttäjistä.

Aurora Karamziniin liittyvä kokoelma karttui kuudella uusbarokkituolilla, jotka ovat perimätiedon mukaan kuuluneet Karamzinin ruokasalin kalustoon. Kokoelmassa on entuudestaan Karamzinin mahdollisesti italialainen uusbarokkikaappi, joka on koristeltu samantapaisin rypäletertuin kuin tuolit.

Kokoelmiin ostettiin harvinaisuus, helsinkiläisen Aleksei Apostolin torvitehtaan baritonitorvi 1910-luvulta.

Till samlingarna anskaffades en raritet, ett barytonhorn från 1910-talet från Alexei Apostols hornfabrik i Helsingfors.

The collections were augmented by the purchase of a rarity: a baritone horn manufactured by Aleksei Apostol's horn factory in Helsinki in the 1910s.

Helsingin purjehduskulttuuria tallennettiin valokuvien monesta näkökulmasta.

Helsingfors seglingskultur förevigades med fotografier ur många synvinklar.

Helsingissä toimineiden yritysten tuotannosta kertovat OY Sylva AB:n valmistama kangaskenkävoidepakkaus sekä Kemiallinen tehdas Floran Jalo-, Perho- ja Suomipesuainepakkaukset 1930-luvulta. Herttoniemessä toimineesta valokuvausliike Studio Eräfotosta tallentui liikekilpiä 1970–80-luvulta kertomaan lähiöiden liiketoiminnasta ja palveluista.

Kaupungin virastoista terveyskeskus lahjoitti sairaalasängyn sekä yöpöydän. Ne olivat käytössä Marian sairaalassa syyskuuhun 2009 asti, jolloin sairaala muutti Haartmanin sairaalaan ja toiminta Mariassa päättyi. Hallintokeskukselta saatiin kaupungin edustustilaisuuksissa käytettyjä lautasia ja laseja, jotka täydentävät aiemmin lahjoitettua Vaakuna-astiastoa.

Ostoina hankittiin Aleksei Apostolin torvitehtaan valmistama baritonitorvi, Souvenir de Helsingfors -paperipaino sekä Bertha Puiston ateljeessa Helsingissä valmistettu iltapuku, jota Liisa Huhtakangas, kilpailija nro 11, käytti Miss Suomi -kisojen iltapukukierroksella 15.2.1958.

VALOKUVAKOELMIEN KARTUTTAMINEN JA DOKUMENTOINTIVALOKUVAUS

Valokuvakokoelmiin liitettiin 29 kuvaerää, sekä lahjoituksia että jäljennöskuvia. Nämä ja oma nykydokumentointi kartuttivat kokoelmaa yhteensä 11 283 valokuvalla. Lahjoituksista suurimpiin lukeutuivat Marian sairaalan arkistoista luovutetut kuvat sairaalan arjesta ja juhlasta

Helsinki's sailing culture was captured in photographs from many perspectives.

sekä Valokuvaamo Poutiaisen albumi, jonka kuvat kertovat helsinkiläisen valokuvaamon tuotannosta, toiminnasta ja henkilökunnasta 1950-luvulla. Mielenkiintoisista pienemmistä kuvaeristä mainittakoon valokuvaaja Alexander Eugén Maconin lasinegatiivien kokoelma, jossa on kuvia 1800–1900-lukujen vaihteesta Helsingistä.

Museon valokuvaajan dokumentointikuvia liitettiin kokoelmiin 5 800. Vuonna 2011 avattavaa *Merelle*-näyttelyä varten kuvattiin muun muassa satamia ja porsuerojen rakennuksia. Muita kohteita olivat ennennäkemättömän lumiset maisemat Maunulassa, Oulunkylässä ja Pakilassa tammikuussa 2010, Musiikkitalon rakennustyömaa, Oulunkylän apteekki sekä porrashuoneet, joiden kuvaus liittyi kulttuuriympäristöyksikön inventointiin. Omien kokoelmien esineitä, rakennuspiirustuksia ja taidetta kuvattiin näyttelyhankkeita varten ja myös museon tapahtumia tallennettiin valokuvoin.

TAIDEKOKOELMAN KARTUTTAMINEN

Taidekokoelma karttui 17 teoksella, jotka saatiin lahjoituksina ja ostoina. Paperipohjaisten teosten joukkoon liitettiin useita akvarelli-maalauksia ja yksi pastellityö. Akvarelleihin lukeutuu Ferdinand Bergenheimin 1810-luvulla tekemä Viapori-aihe, joka on pienestä koostaan huolimatta merkittävä aikalaiskuvaus. Uushankintoihin kuuluu myös Juha Rantalan *Näkymä Eteläsatamaan Laivasillankadulta* vuodelta 1957. Öljyväritöistä mainittakoon harvinainen interiöörikuva Arvo Makkoselta sekä kaksi Aarno Ahtajan teosta Unioninkatu 38:n kadonneista puutaloista. Urbaanin Bulevardin liikennettä puolestaan tallentaa kokoelmaan ostettu Matti Savolaisen maalaus. Viimeksi mainitut työt ovat 1930–1940-luvuilta.

ARKISTOKOKOELMAN KARTUTTAMINEN

Arkistokokoelmaa kartutetaan erittäin harkiten. Kuluneena vuotena kokoelmaan otettiin muun muassa kaupungin matkailuaineistoa kuten karttoja.

KIRJASTO

Kaupunginmuseon kirjaston kokoelmat käsittävät lähinnä museoamatillista tutkimuskirjallisuutta sekä museoesineiksi luokiteltuja kirjoja. Kirjaston kirja- ja lehtikokoelma sekä

tietokanta palvelevat museon työntekijöitä. Ulkopuolisille aineistoa ei lainata, mutta kirjasto antaa kaupungin historiaa koskevaa tietopalvelua. Kirjasto oli syksyllä 2010 kiinni naapurikiinteistön korjaustyöstä aiheutuneen remontin vuoksi.

KOKOELMIEN HOITO JA KONSERVOINTI

Kokoelmien hoito painottui toimintavuonna ennaltaehkäisevään konservointiin. Merkittävien investointi olivat Honkanummen kokoelmakeskukseen hankitut kostutus- ja kuivauslaitteet, jotka parantavat ratkaisevasti kokoelmien säilytysolosuhteita. Vuosina 2011–2012 avattavien näyttelyjen esineistön konservointi aloitettiin. Erityisen vaativa on kaupunginmuseon World Design Capital -vuoden "Made in Helsinki" -hanke, jonka julkaisuun ja näyttelyyn tulevasta esineistöstä osa konservointiin ostopalveluna.

Helsingin kaupunginmuseo / István Bolgár

Taidekokoelmiin liitettiin Arvo Makkosen tunnelmallinen öljyvärimaalaus 1920–30-luvulta.

Arvo Makkonen's stämningfulla oljemålning från 1920–30-talet infördes till konstsamlingarna.

One addition to the art collection was Arvo Makkonen's atmospheric oil painting from the 1920–30s.

Päätös Koulumuseon ja Lastenmuseon sulkemisesta käynnisti mittavat järjestelyt etenkin julkisten kokoelmien kokoelmakeskuksessa Honkanummella, jonne Koulumuseon esineet siirrettiin. Nämä muutostyöt ja uudelleenhylytys muodostuivat kokoelmamuseomestarien päätehtäviksi vuonna 2010.

Kokoelmakeskuksissa toteutettiin kaksi laajaa ennaltaehkäisevän konservoinnin projekteja. Nikkilän sairaalan kokoelman potilastöiden inventointi oli osa Honkanummen kokoelmakeskuksen uudelleenjärjestelyä. Hyrylän kokoelmakeskuksessa jatkui vuonna 2009 aloitettu raitiovaunujen ennaltaehkäisevän konservoinnin projekti. Kokoelmainventoinnissa toinen painopiste ”Made in Helsinki” -hankkeen ohella oli vuonna 2010 tekstiilikokoelmassa, jossa käsiteltiin 1970–80-luvulla tulleita huomattavan laajoja inventoimattomia hankintaeriä. Niiden luettelointi parantaa merkittävästi tekstiilikokoelman hallintaa.

Arkisto-, taide ja valokuvakokoelmissa tehtiin huoltotoimenpiteitä osana normaalia kokoelmatyötä. Paperikonservaattori siirtyi kertomusvuonna vanhuuseläkkeelle ja seuraaja aloitti työnsä lokakuussa. Samalla uudistettiin paperikonservoinnin tilat ja hankittiin uusia työvälineitä, muun muassa nostopöytä, joka mahdollistaa suurten esineiden konservoinnin. Paperikonservaattori opetti myös Ammattikorkeakoulu Metropolian konservointilinjalla paperinvalmistuksen historiaa ja menetelmiä.

Rakennusosakokoelman tapettinäytteiden järjestäminen, kuvaaminen ja vieminen tietokantaan jatkuivat. Lisäksi konservoitiin kolme suurta välipohjafragmenttia, jotka otettiin talteen 1965 kaupungintalon peruskorjauksen yhteydessä tehtyjen purkutöiden aikana. Kattorakenteet välipohjajasoineen ovat alkupe räiset, vuodelta 1833. Suurimassa, yli kolme neliömetrin kokoisessa fragmentissa ovat säilyneet kaikki koristemaaluserrostumat.

Arkeologisia tallenteita huollettiin 7 030 kappaletta.

VALOKUVIEN DIGITOINTI

Kuvalaitoksella on jatkettu digitointimenetelmien tutkimista ja kehittämistä. Työtapoja on päivitetty ja erityisesti on kehitetty digitaalisen negatiivin tuottamista joko kuvaamalla digikameralla tai skannerilla.

Kuvien metatietoja alettiin mukauttaa Kansallisen digitaalisen kirjaston ohjeisiin. Kuvien merkittään niiden syntyvaiheet ohjelma- ja versiotietoineen. Käyttöön otetaan Unicode-merkistöjärjestelmä, joka takaa skandinaavisten kirjainten oikean muodon. Digitaalisen raw-kuvan väärentämättömyys varmistetaan sisällyttämällä originaalikuva tiedostoon. Tähtöitteena on turvata kuvatiedostojen laaja ja pätevä käsittely sähköisessä ympäristössä maailmanlaajuisesti.

Rakennuskonservaattori Katja Luoman suururakka paljasti Seurahuoneen, nykyisen kaupungintalon, kattofragmentista koristemaaluserrostumia 1830-luvulta asti.

Byggnadskonservator Katja Luoman stora arbete blottade lager av dekorationsmålningar från 1830-talet i takfragmenten i Societetshuset, nuvarande stadshuset.

Thanks to building conservator Katja Luoma's hard work, a ceiling fragment from Seurahuone, the current City Hall, revealed layers of decorative paintings dating all the way back to the 1830s.

Asfalttia ja auringonkukkia -näyttelyssä 1970-luvun valokuvia kehystivät ajan voimakkaat värit.

*I utställningen *Asfalt och solrosor* inramades fotografierna från 1970-talet av den tidens starka färger.*

*In the *Asphalt and Sunflowers* exhibition, 1970s photographs were surrounded by strong colours typical of the period.*

Hel싱in kaupunginmuseo / István Bolgár

NÄYTTELYTOIMINTA

Kuvalaitoksen tutkija on kirjoittanut digitointiin liittyvistä tutkimustuloksistaan ja muista digitaalisen kuvan ominaisuuksista useita artikkeleita internetin Digiwiki-sivustolle ja osallistunut aktiivisesti museoiden, arkistojen ja kirjastojen asiantuntijoiden perustaman Digirinki-verkoston toimintaan.

KUVALAITOS

Museon kuvalaitos valmistaa kuvat museon näyttelyihin, julkaisuihin, tietokantoihin ja arkistoihin, tiedotuksen ja markkinoinnin tarpeisiin sekä kuva-arkiston asiakkaille. Kuvanvalmistuksessa on painopiste siirtynyt yhä enenevässä määrin digitaalisiin kuviin. Kuvalaitoksessa tutkitaan ja kehitetään digitoinnin prosesseja vastaamaan kuvankäytön tarpeita. Kuvien nopea toimitus – viikossa tai vielä pikemmin – saa jatkuvasti kiitosta kuva-arkiston asiakkailta.

Kuvankäsittelijät ovat digitoineet vuoden mittaan 9 672 kuvaa. Laajin ja työläin hanke oli valokuvaaja Väinö Kanniston huonokuntoisten, nitraattipohjaisten kinofilminegatiivien digitointi. Simo ja Eeva Ristan näyttely- ja julkaisukuvien kuvankäsittely tehtiin kuvalaitoksella. Paperivedoksia tai -tulosteita tehtiin 604 ja pohjustus- ja laminointitöitä 242.

NÄYTTELYT

Foto Signe Brander

• 13.10.2009–29.8.2010

Elokuun loppuun Hakasalmen huvilassa jatkunut suosittu näyttely keräsi lähes 59 000 kävijää ja runsaasti kiitosta ja ylistystä. Oheishjelmassa tarkasteltiin Signe Branderin tuotantoa ja sen vaikutusta eri näkökulmista. Näyttelyn myötä museo sai yhteyden Branderin sisaren jälkeläisiin, joiden hallussa olevaa Signelle ja hänen sisarelleen kuulunutta aineistoa tallennettiin museon kokoelmiin.

Signe Brander Stoassa ja Vuotalossa

Syksyllä 2009 Tukholman Suomi-talossa ollut *Signe Brander* -näyttely pääsi helsinkiläisyleisönkin nähtäville kulttuurikeskus Stoan galleriassa 16.11.–5.12.2010 sekä Vuotalon galleriassa 8.–31.12.2010. Vuotalon ikkunassa nähtiin myös Branderin talvikuvista ja lasten joulumietelmistä koottu joulukalenteri.

Asfalttia ja auringonkukkia -näyttelyn väri-ilo huipentui yleisön hurmanneessa olohuoneessa, jonka nostalgiseen esinevyöryyn sai tutustua kaikin aistein.

Färgglädjen i utställningen *Asfalt och solrosor* kulminerade i ett vardagsrum, där man med alla sinnen fick bekanta sig med en stor mängd nostalgiska föremål.

The colour feast of the *Asphalt and Sunflowers* exhibition culminated in the living room, which enthralled visitors with its nostalgic flood of artefacts titillating all the senses.

Asfalttia ja auringonkukkia – Simo Ristan ja Eeva Ristan Helsinki-kuvia 1969–1979 • 14.10.2010–27.2.2011

Lokakuussa Hakasalmen huvilassa avattu näyttely koostui 157 Simo ja Eeva Ristan valokuvasta, jotka valikoitiin vuosina 1968–1987 kuvattujen noin 50 000 Helsinki-negatiivin joukosta. Näyttely antoi hyvän yleiskäsityksen 1970-luvun Helsingistä ja sen asukkaiden elämästä. Kuvia oli muun muassa liikenne-ruuhkista, lasten leikkipaikoista ja kulkureiteistä, syrjäytyneistä, kivijalkakaupoista ja purkutyömaista. Erittäin suosituksi tuli nostalgisia esineitä tulviva 70-luvun olohuone, jossa kaikkeen sai koskea. Kirjoja ja lehtiä sai selailla, ja radio, televisio ja LP-levysoitin loivat ajan äänimaailmaa.

Näyttelyä täydensivät 9 000 Ristojen otosta sisältävä verkkonäyttely osoitteessa www.asfalttiajaaurionkukkia.fi ja kaksikielinen valokuvakirja. Näyttelyssä järjestettiin runsaasti ohjelmaa kuten taiteilijaopastuksia, esitelmää, satutunti ja lastenopastuksia.

Yö • 20.11.2009–16.1.2011

Hämärtyvän ja öisen kaupungin kulttuurihistoriaa Sederholmin talossa esitelleen näytte-

lyn aukioloa jatkettiin vuoden 2011 puolelle. Makuuhuoneiden historia, unet, yön vaarat, helsinkiläiset kummitukset, yötyö ja lukuisat oheistapahtumat houkuttelivat näyttelyyn vuoden mittaan yli 34 000 tyytyväistä kävijää. Näyttelyn näki koko sen aukioloaikana kaikkiaan 45 371 museovierasta.

Ystävyydellä – Helsingin kaupunginmuseon ystävien lahjoituksia • 20.1.–4.4.2010

Helsingin kaupunginmuseon ystävät tukevat arvokkaalla tavalla museon työtä muun muassa esine- ja taidelahjoituksin. Museonystävien lahjoja Aurora Karamzinin matkasamovaarista 1940-luvun maisemamaalauksiin esiteltiin pienoisnäyttelyssä kaupunginmuseon päärakennuksessa, Sofiankatu 4.

Tapaamisia – Encounters • 5.–30.5.2010

Aalto-yliopiston Taideteollisen korkeakoulun näyttely oli esillä museon päärakennuksessa Sofiankadulla. Neljäntoista opiskelijan teokset olivat tulkintoja Helsingistä ja Suomesta, helsinkiläisyydestä ja suomalaisuudesta sekä museoiden esittämistä historiantulkintoista. Viidettä kertaa järjestetty yhteistyönäyttely

oli osa Museo taiteilijan materiaalina -kurssia, jota ohjasi tutkija-taiteilija Outi Turpeinen.

Kaupunginmuseo

- Horisontissa Helsinki
- Ystävyydellä 20.1.–4.4.2010
- Tapaamisia – Encounters 5.–30.5.2010

Katumuseo

- Katuelämää Helsingissä 1700-luvun lopulta 1930-luvulle

Hakasalmen huvila

- Foto Signe Brander 13.10.2009–29.8.2010

Sederholmin talo

- Yö 20.11.2009–16.1.2011

Ruiskumestarin talo

- Pikkuporvariskoti 1860-luvun Helsingissä

Raitioliikennemuseo

- Vuosisadan ratikkamatka

Koulumuseo

- Helsingin kansakoulujen historiaa. Museo suljettiin 31.12. ja tilat luovutettiin Tilakeskukselle.

Tuomarinkylän kartanomuseo

- Tyylikästä

Lastenmuseo

- Mammutista marsuun. Museo suljettiin 15.1.2011 ja tilat luovutettiin Tilakeskukselle.

Työväenasuntomuseo

- Työläiskoteja 1910-luvulta 1980-luvulle

Voimalamuseo

- Teollisuushistoriaa Vantaanjoen suulla. Museo suljettiin 31.8. ja tilat luovutettiin Tilakeskukselle.

Muistojen hallimymmä Hietalahden hallissa

- Sekatavarapuodin tuotteita 1900-luvun puolivälistä, pääsiäis-, kesä- ja joulusomistukset

NÄYTTELYKÄVIJÄT

Yli 242 000 näyttelykävijää oli museon kaikkien aikojen ennätys. Kävijämäärä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna lähes 25 %. Museon eri toimipisteissä kävi 172 640 kävijää ja Kulttuurikeskus Korjaamon vaunuhallissa olevan Ratikkamuseon kokoelmat näki – joko suunnitellun museokäynnin tai Korjaamon järjestämän tapahtuman yhteydessä – 70 010 silmäparia. Hakasalmen huvilan näyttelyt kiinnostivat erityisen paljon, kun taas Sofiankatu 4:ssä kärsittiin naapurirakennuksen peruskorjauksesta ja siitä johtuneesta kadun kaventamisesta.

Helsingin kaupunginmuseo / Tiina Heino

Muistojen hallimymmä Hietalahden hallissa somistettiin pirteään pääsiäisasuun.

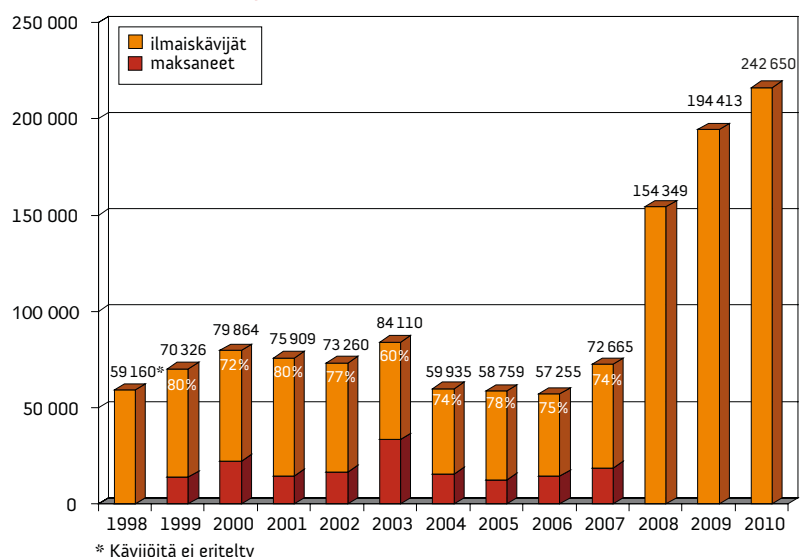
Minnenas hallbutik i Sandvikens saluhall dekorerades i pigg påskskrud.

The little shop of memories in Hietalahti market hall was decorated with a perky Easter look.

Kävijämäärät museoittain

	2007	2008	2009	2010
Sofiankatu 4	15 763	46 667	47 942	43 967
Hakasalmen huvila	9 473	12 883	34 454	57 462
Sederholmin talo	22 025	33 270	27 980	34 413
Koulumuseo	4 309	5 431	5 023	4 528
Voimalamuseo	2 609	3 559	7 019	5 287
Työväenasuntomuseo	sulj.	sulj.	5 682	3 673
Ruiskumestarin talo	2 814	4 858	5 528	4 529
Tuomarinkylän museot	9 931	19 843	18 854	18 781
Ratikkamuseo	5 741	27 888	41 931	70 010
YHTEENSÄ	72 665	154 399	194 413	242 650

Toimipisteiden kävijät 1998–2010

MUSEOIDEN AUKIOLOAJAT

Sofiankatu 4 oli arkisin auki ma–pe klo 9–17, to klo 9–19 ja viikonloppuisin klo 11–17. Muiden museoiden aukioloaika oli ke–su klo 11–17, Sederholmin talo ja Hakasalmen huvila olivat lisäksi torstaisin auki klo 19:ään. Ympäri vuoden avoimia museoita olivat Sofiankatu 4, Hakasalmen huvila, Sederholmin talo, Tuomarinkylän kartanomuseo ja Lastenmuseo sekä Ratikkamuseo. Ruiskumestarin talo avattiin kesäksi ja joulukaudeksi (auki 2.–3.1., 2.6.–20.6., 14.7.–12.9. ja 3.11.–31.12.). Kesän olivat auki Voimalamuseo (2.6.–31.8.) ja Työväenasuntomuseo (5.5.–26.9.). Koulumuseo oli auki tilauksesta ryhmille.

Museon sitova toiminnallinen tavoite oli 11 400 aukiolotuntia. Tavoite ylitettiin: aukiolotuntien määrä oli 12 852 (2009: 12 379)

A children's summer course provided an introduction to 18th-century Viapori and Helsinki, including quill writing exercises.

MUSEO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Kaupunginmuseon opetuspalvelut on tarkoitettu kaikille ja kaikenikäisille: päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille, yhdistyksille ja yrityksille. Myös ikääntyvien hyvinvoinnin edistäminen on kuulunut toimintaan. Lisäksi museopedagogia tukee osaltaan uussuomalaisten juurtumista uuteen kotimaahansa.

Yleisöpalvelut-yksikön sisällä toimiva opetustiimi koostuu viidestä museolehtorista ja yhdestä työpajaohjaajasta. Kertomusvuonna tiimi tuotti näyttelyopastuksia, luentoja, esitelmiä, kursseja, kerhoja ja työpajoja. Lisäksi museolehtorit ovat kirjoittaneet, toimittaneet ja kääntäneet julkaisuja ja artikkeleita. Opetustiimiä ovat työllistäneet myös näyttelyiden suunnittelu ja oheishjelma sekä museon yleisötapahtumien tuotanto. Vuonna 2010 opetuspalveluita tuotettiin yhteensä 1 537 tuntia (2009: 1 507) ja opastettuja ryhmäkävijöitä oli 13 976 (2009: 11 104)

Opetuspalveluiden vuosiohjelmia julkaistiin yksi: *Huviksi ja hyödyksi päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille.*

Lasten kesäkurssilla tutustuttiin 1700-luvun Viaporiin ja Helsinkiin ja opeteltiin muun muassa kirjoittamaan sulkakynällä.

Under barnens sommarkurs bekantade man sig med 1700-talets Sveaborg och Helsingfors och lärde sig bland annat att skriva med fjäderpenna.

Helsingin kaupunginmuseo / Majukka Sihvola

Kallion lukio toteutti kunnianhimoisen *Kevätyö*-esityksen Sederholmin talon *Yö*-näyttelyssä.

Gymnasiet Kallion lukio förverkligade sin ambitiösa föreställning *Kevätyö* (*Vårnatt*) under utställningen *Natt* i Sederholmska huset.

Kallio Upper Secondary School created the ambitious *Kevätyö* (*Spring Night*) show for the *Night* exhibition in Sederholm House.

Teemaopastukset, kurssit ja työpajat lapsille ja nuorille

Yläkoululaiset ja lukiolaiset perehtyivät "1960-luvun style" -työpajassa yhteiskunnallisiin ilmiöihin, muotiin ja ajan henkeen tekemällä rannekoruja ja julisteita sekä harjoittelemalla kuminauhawistiä ja hulavanteen pyörittystä. Samalla teemalla osallistuttiin ruotsinkielisen työväenopiston "Ett hus kommer lastat" -tapahtumaan, jossa sadat päiväkotilapset, koululaiset ja perheet pistäytyivät museon työpajassa.

Herttoniemen kartanolla järjestettiin "När Bergbom köpte en lokomobil – herrgårdsliv i förvandling" -aikamatkoja ruotsinkielisten koulujen ja kielikylpykoulujen neljäsluokkalaisten. Draamakierroksilla käsiteltiin suomalaisen yhteiskunnan sekä kartanokulttuurin muutoksia 1880-luvulla ja lopuksi jaettiin *Hertonäs dagblad* -tehtävälehtinen. Kiitetyt kaksikieliset kartanoprojektit toteutettiin Kulttuurikeskuksen, Drama och Teater r.f.:n, Svenska Odlingens Vänner r.f.:n ja kaupunginmuseon yhteistyönä.

Jugendkautta esiteltiin yläasteille ja lukiolaille "Suuret tunteet, kuohuvat vuodet" -teemaopastuksin. Art Nouveau -verkoston tuot-

taman multimediateoksen lisäksi tutustuttiin 1900-luvun alun tapahtumiin museon perusnäyttelyssä. "Talojen oudot olennot" -teemaopastus tutustutti 4.–5. luokkien oppilaat jugendiin lähtökohtana Pohjolan talo ja sen julkisivun ja portaikon mytologiset veistoshahmot.

Päiväkodeille ja perheille tarjottiin "Päivä maalla" (En dag på landet) -aikamatkoja Knusbackaan. Aikamatkalaiset osallistuivat talon töihin sekä vapaa-aikaan, johon kuului laulua, leikkiä ja ruokailua.

Kesäkurssi pidettiin Suomenlinnassa Viaporin perustajan Augustin Ehrensvaridin 300-vuotisjuhlan kunniaksi. Parikymmentä 10–12-vuotiasta perehtyi 1700-luvun Helsinkiin ja Viaporin vaiheisiin sekä ajan tapakulttuuriin. Kurssi toteutettiin yhteistyössä Ehrensvard-museon ja Suomenlinnan Hostelin kanssa.

Yö-näyttelyssä pidettiin peruskoululaisille "Fikkarikerroksia" ja päiväkotikäisille "Yökyöpeleitä" -teemaopastuksia, joilla tutustuttiin elämyksellisesti yön ja nukkumisen historiaan muun muassa kokeilemalla pukisänkyä ja perehtymällä entisajan pimeään kaupunkiin ja Helsingin kummituksiin.

Työväenasuntomuseossa järjestettiin "Elämää Kirstinkujalla" -teemaopastuksia esi-

kouluikäisille ja alakouluille sekä "Pitkän sillan takana" -teemaopastuksia peruskoulun yläluokille, lukiolle ja muille oppilaitoksille.

Koulumuseossa järjestettiin "Pula-ajan parhaat niksit" -työpaja kaksituntisena oppilaitosversiona, jolloin pääpaino oli vaatehuollossa ja korjaamisessa.

Pakilan yläaste toteutti jälleen näytelmä-lisen vierailun Tuomarinkylän kartanomuseoon. Noin 200 seitsemäsluokkalaista osallistui kierrokseen, joilla oppaina ja näyttelijöinä toimivat 8.–9.-luokkalaisten.

Arkeologian työpajoja oli tarjolla peruskoulun 4.–6. luokille Koulumuseon työpajatilassa ja "Kippari jalkapuuissa" -teemaopastukset jatkuivat *Horisontissa Helsinki* -näyttelyssä.

Herttoniemen kartanolla järjestettiin lapsiperheille "Joulupolku"-tapahtuma, jossa tutustuttiin Knusbackan maatilan ja kartanon joulunviettoon, osallistuttiin aikamatkaan ja nautittiin jouluisesta ohjelmasta.

Kestohitit, "Vanhanajan oppitunnit" Koulumuseossa, "Vanhanajan joulu" Ruiskumestarin talossa ja "Tonntutie" Tuomarinkylän kartanomuseossa, toivat jälleen runsaasti ryhmäkävijöitä museoihin.

Kaupunginmuseo tuotti yhteistyössä Seurasaaren Kansantanssijoiden ja Sakilaiset-orkesterin kanssa menestyksekkään revyyyn, joka johdatti 1910–20-luvun Helsinkiin aikakauden kuplettien ja tanssien siivin.

Stadsmuseet producerade i samarbete med folkdansgruppen Seurasaaren Kansantanssijat och orkestern Sakilaiset en framgångsrik revy, som tog åskådarna till 1910–20-talets Helsingfors med sina kupletter och danser.

In co-operation with the folk dance club Seurasaaren Kansantanssijat and the Sakilaiset orchestra, the City Museum produced a successful musical revue, which provided an introduction to Helsinki in the 1910s and 1920s by means of humorous songs and dancing.

Muita teemaopastuksia ja työpajoja

- Kartanon lapsia, esikouluikäisille Lastenmuseossa
- 1960-tals verkstad, Skolmuseet
- Nattugglor, Sederholmska huset
- Giraffen Finas äventyr, Barmuseet
- På utflykt med Signe Brander
- Spartidernas bästa tips -verkstad, Skolmuseet
- Kartanossa kummittelee -teemaopastukset Tuomarinkylän kartanomuseossa
- Eläinaiheisia lauluja ja leikkejä, 4–6-vuotiaille Lastenmuseossa
- Ystävänäpäiväkorttipaja koko perheelle Lastenmuseossa
- Vanhanajan satutunteja Lastenmuseossa
- Pääsiäisaskartelua koko perheelle Lastenmuseossa
- Äitienpäiväkorttipaja koko perheelle Lastenmuseossa
- Keväinen leikkipäivä Lastenmuseossa
- Torikortteliopastus Helsinki-päivänä 12.6.
- Livet på Kristinegränden och Norr om Långa bron, Arbetarbostadsmuseet
- Kristallikruunujen loistetta Tuomarinkylän kartanomuseossa
- Kauhua kakaroille -tapahtuma Stoassa 6.11.

- Pikku Martan tarinoita Ruiskumestarin talossa
- Joulukurssi 7–10-vuotiaille Lastenmuseossa

Museon ja oppilaitosten yhteistyöprojekteja

Ikäihmisten yliopisto ja kaupunginmuseo tekivät yhteistyötä otsikolla "Entisajan Helsinki – kaupunginmuseon kertomaa". Kolmisenkymmentä opiskelijaa perehtyi pääkaupungin historiaan ja kaupunginmuseon työhön luentojen, museovierailujen ja työpajojen avulla.

Metropolia-ammattikorkeakoulun varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijoiden kanssa järjestettiin Yö-näyttelyssä "Soiva museo" -tapahtuma päiväkotikäisille. Musiikin kautta käsiteltiin jännittäviä ja pelottaviakin öisiä asioita kuten unia, kummituksia ja pimeää. Teemaa syvennettiin myöhemmin päiväko-deissa.

Kallion lukion opiskelijat toteuttivat Yö-näyttelyssä laajan produktion *Kevätyö*, joka koostui draama-, tanssi-, runo- ja musiikkiesityksistä. Esitysten pohjaksi opiskelijat perehtyivät näyttelyn teemoihin museon tuella. Kymmenen esitystä kokosivat Sederholmin taloon runsaasti innostunutta yleisöä.

AIKUISET JA PERHEET

Tapahtumat

Kaupunginmuseo järjesti osana "Valon vuoden-aika" -tapahtumaa Glöggikahvilan Sederholmin taloon yhteistyössä Café Engelin kanssa 2.–6.1. Glögeillä kävi lähes 3 500 ihmistä.

Hakasalmen huvilassa juhlittiin ystävän-päivänä 14.2. valokuvaajaa Signe Branderia "Säkeitä ja serenadeja Signelle" -tapahtumassa. Helsinkiläiset runoilijat Kaisa Ijäs, Tomi Kontio ja Ilpo Tiihonen lukivat runojaan Branderin kuvien innoittamina ja Polyteknikkojen Kuoro tulkitsi kuvia laulaen.

Agricolan päivän aattona 8.4. Koulumuseon kymmenvuotistapahtumassa tarjottiin kaikille avoimia vanhanajan oppitunteja, opastuksia sekä kevään koululauluja ja maa-kuntalauluja harmonin säestyksellä.

Museon suurista yleisötapahtumista Sofian päivän keväistä katujuhlaa vietettiin lauantaina 15.5. Katumuseossa, Sofiankatu 4:ssä ja Sederholmin talossa. Kadun vilinästä kulki jättiläisiä ja innokas ranskalainen matkakirjailija 1800-luvulta, ja tanssia nähtiin 1600-luvun miekkatanssista breikkaukseen.

Museo osallistui Helsinki-viikkoon tuottamalla yhdessä Palmian kokous- ja juhlapalvelun kanssa historiallisen kahvilatapahtuman Sederholmin taloon 7.–13.6. Teemaksi oli valittu Viaporin eli Suomenlinnan perustajan, kreivi Augustin Ehrensvärdin 300-vuotisjuhlan kunniaksi "Café Ehrensvärd".

Taiteiden yönä 27.8. kaupunginmuseon kohteissa oli yli 7 000 kävijää. Hakasalmen huvilan *Foto Signe Brander* -näyttelyssä oli hurja kuhina. Monipuolisesta musiikkiohjelmasta vastasivat Hakasalmessa Hämäläis-Osakunnan Laulajat, Tuomarinkylässä Jytä-jyrsijät ja Sofiankatu 4:ssä a cappella -yhtye Ansa.

Perinteinen joulou saapui kaupunginmuseoon 28.11. Sofiankatu 4:n ja Tuomarinkylän ohjelma oli joulupukkeineen ja askarteluineen suunnattu lapsiperheille, Sederholmin talossa kuultiin joululauluja ja esitelmiä joulukukista ja pikkujouluista. Ruiskumestarin talo keräsi uskollisen asiakaskuntansa kuulemaan tiernapoikia, jotka esiintyivät myös Sederholmin talossa ja Tuomarinkylän kartanossa.

Oheisohjelmat ja työpajat

Kaupunginmuseo oli mukana *Runokuu*-festivaalin tapahtumissa yhteistyössä Nuoren Voiman Liiton ja kaupunginkirjaston kanssa. Museolehtori kertoi runokävelyllä Esplanadin puiston menneisyydestä ja rakennustutkija Käpylän arkkitehtuurista.

Koulumuseon yhteislauluja laulettiin perinteiseen tapaan kolmena torstaina. Museon musiikkitarjontaa rikastuttivat myös Sibelius-Akatemian oppilaskonsertit Tuomarinkylän museossa.

Kaupunginmuseon levytyshankkeen tiimoilla Hämäläis-Osakunnan Laulajat esitti

unohtunutta 1800-luvun helsinkiläistä sekakuoromusiikkia useissa museon tutkijan juontamissa, suosituissa konserteissa. Museo oli yhteistyökumppanina myös Seurasaaren Kansantanssijoiden ja Sakilaiset-orkesterin *Helsinki – kuplettien ja kepeiden tanssien kaupunki* -revyyssä, joka johdatti 1910–20-luvulle lauluin ja tanssein.

"Pula-ajan parhaat niksit" -työpajapäivänä Koulumuseossa yleisö sai kokeilla tai verestää taitojaan sukanparsimisessa, kirjekuorien kääntämisessä ja muissa jo unohtuneissa rahaa säästävissä keinoissa.

Työpajoja järjestettiin eri kohderyhmille, erityisesti varttuneille. Alzheimer-ryhmät kokoontuivat yhdeksän kertaa, Sortavalan lapsille neulottiin palapeittoja viitenä keski- viikkona. Samalla muisteltiin entisajan öitä. Yhteistyössä kuva-arkiston kanssa järjestettiin "Muistojen paikat" -työpaja, jossa etsittiin valokuvia kaupunkilaisille tärkeistä paikoista. Työpajaohjaaja jalkautui myös Roihuvuoren vanhustentaloon, jossa museon tuottama "Muistojen matkalaukku" jäi kiertämään osastoille helmikuulle 2011 saakka.

Yö-näyttelyssä oli runsaasti oheisohjelmaa. Asiantuntijaesitelmiä kuultiin Helsingin tähtitaivaasta, sängyn vertauskuvallisista merkityksistä sekä unesta ja unettomuudesta. "Entisajan petikaverit" -tapahtumassa yleisö sai tutustua entisajan nukkumistapoihin humoristisesti. Suositussa "Hämärän rajamailla"

Varttuneille suunnatut muistelutyöpajat ovat olleet suosittuja. Kuva-arkiston kanssa toteutettu "Muistojen paikat" -työpaja kiinnosti paljon myös viestimiä.

Minnesverkstäderna riktade till äldre har varit populära. Verkstaden "Muistojen paikat" (Minnes platser) som genomfördes i samarbete med bildarkivet intresserade också i hög grad medierna.

Reminiscence workshops aimed at the elderly have been popular. Organised in co-operation with the photograph archives, the "Muistojen paikat" (Places of Memories) workshop generated a great deal of media interest.

Helsingin kaupunginmuseo / Aino Ukko

-illassa unien ja aaveiden maailmoihin syvennyttiin tieteen ja vähän taiteenkin keinoin. "Unihiekkaa"-kehtolaulukonsertti tarjosi öisiä säveliä imeväisille ja heidän vanhemmilleen.

Asfalttia ja auringonkukkia -näyttelyssä pidettiin taiteilijaopastuksia, yleisöopastuksia sekä luentoja, jotka avasivat näkökulmia 70-luvun Helsinkiin mainonnan, hajujen ja nuoren journalistin muistojen kautta.

Valtakunnalliset arkeologian päivät ohjelmaan kuuluneella pyöräretkellä kaupunginmuseon arkeologi johdatti Viaporin rakentajien jalanjäljille Itä-Helsingissä.

ELOKUVAT

Kaupunginmuseo esitti päivittäin Kino Engelin salissa 2 Helsingin historiaan liittyviä elokuvia ja dokumentteja. Yksittäisten kävijöiden lisäksi monet päiväkodit, koululuokat, opiskelijaryhmät ja maahanmuuttajat tutustuivat Helsingin vaiheisiin elokuvien avulla. Katsojia oli yli 5 300.

Ohjelmisto karttui kuudella uudella filmillä. Museolla oli vuoden lopussa kaikkiaan lähes sata filmiä kymmenminuuttisista parituntisiin. Joistakin on myös ruotsin- ja englanninkieliset versiot. Kesän alussa esitettiin tallinnalaisia elokuvia, jotka olivat oheisohjelmana Tallinnan vieraillessa Senaatintorilla.

MUSEOKAUPPA

Museokaupan asiakasmäärä oli kertomusvuonna 43 890 (2009: 52 973). Naapuritalojen korjaustyömaa kavensi Sofiankatua vähentäen läpikulkuliikennettä sekä kaupan kävijämäärää ja myyntiä.

Museokauppa on vakiinnuttanut asemansa Helsinki-aiheisen kirjallisuuden ja lahjatavaroiden myyntipisteenä. Museon omien kirjojen lisäksi tarjolla on muun muassa kaupunginosayhdistysten ja kaupungin virastojen julkaisuja. Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry tukee kaupan toimintaa tuottamalla kokoelmiin pohjautuvia tuotteita. Museon julkaisuja ja muita tuotteita myydään myös museon muissa toimipisteissä. Museokaupan myyntituotto oli 93 518 € (2009: 116 847 €) ja kaikkien toimipisteiden myyntituotto 219 833 € (2009: 156 684 €). Kaupunginmuseon teoksia myy myös Akateeminen kirjakauppa.

KUVAKOKOELMAPALVELUT

Kuva-arkisto oli auki 464 tuntia (2009: 470) maanantaisin ja torstaisin. Kuva-arkistossa kokeiltiin klo 18:aan pidennettyä aukioloa kuukauden ensimmäisenä torstaina kesää lukuun ottamatta. Vähäisen asiakasmäärän takia kokeilu päätettiin lopettaa. Yhteistyö-

Matkamuistoja 1700-luvun Helsingistä ja Viaporista -verkkonäyttely kertoo kepeällä tavalla, miten varhaiset turistit näkivät silloisen pikkukaupungin ja mahtavan linnoituksen sen kupeessa.

Nätutställningen *Reseminnen från 1700-talets Helsingfors och Sveaborg* berättar på ett lättamt sätt hur de tidiga turisterna uppfattade den dåvarande småstaden och den mäktiga fästningen vid utkanten av staden.

The online exhibition *Matkamuistoja 1700-luvun Helsingistä ja Viaporista (Souvenirs from 18th-century Helsinki and Viapori)* offers a cheerful account of the way early tourists saw the then-small town and the mighty fortress by its side.

The screenshot shows a digital exhibition interface with a navigation bar at the top. The main content area features two large historical paintings. The left painting, titled 'TELAKKATYÖMAALLA', depicts a busy harbor scene with several large sailing ships. The right painting, titled 'PIEKSET KUNINKAALLE TULIAISIKSI', shows a smaller building, likely a residence or workshop. Text in Swedish and Finnish provides historical context for both scenes, including dates and descriptions of the activities taking place.

TELAKKATYÖMAALLA
En docka på Sveaborg är nu under fullt arbete, som skal tillföra ossom en stolt kunnststycke. Det är anlagt och fortsatte efter Gen. Lieut. Ehrenwärds ritningar och förslag.
Viaporin telakkaa rakennetaan nyt täyttä vauhtia, ja siitä tulee jo yksinään suuri taidonnäyte. Se on perustettu kenraaliluutnantti Ehrenvärdin piirustusten ja ehdotusten mukaan.
Gustaf Ehrenswärds öljymaalaus 1759

PIEKSET KUNINKAALLE TULIAISIKSI
Vi saae her et Slags Sko, kaldet Pickhor som halve Støvler eller som frantzoserne brødequins, hvilcke overalt i Österhoitn skulle bruges og være meget mageligt. Officererne paa Sveaborg gaar med dem overalt, og Kongen, da han var her, sik Model deraf. De har ingen Hæle, og rækker uilene til Læggene eller midt paa Benet, med Spids eller Kjo frem for Taerne.
Näimme täällä pieksuiksi kutsutut kengät, ikään kuin puolisaappaat tai ranskalaisten brodequinit. Näitä hyvin mukaviksi mainittuja jalkineita käytetään kuulemma kaikkialla Pohjanmaalla. Viaporin upseerit kulkevat niissä joka paikassa, ja kuningas sai niistä näyttekappaleen täällä käydessään. Niissä ei ole korkoa, ne ulottuvat vain puolisaareen ja niiden kärjessä on nipukka varpaille.
Jacob Langbekleinäkuu 1754

kumppaneita ja pitkämatkalaisia palveltiin muinakin päivinä sopimuksen mukaan. Sähköpostitse ja puhelimitse palveltiin kaikkina arkipäivinä.

Kuva-arkistossa oli kertomusvuonna 1 313 asiakasta (2009: 1 219). Heille toimitettiin 2 350 (2009: 3 833) kuvatiedostoa, vedosta tai muuta kuvatulostetta. Käyttömaksu perittiin 62 kuvasta. Sopimuksia kuvauksista museon tiloissa tehtiin 13. Kuvapalvelut tuottivat tuloja 48 899 euroa (2009: 43 908).

Kuvia tilattiin moneen käyttöön: opinnäytteisiin, taloyhtiöiden, yritysten ja yhdistysten historiikkeihin, sanoma- ja aikakauslehtiin, televisio-ohjelmiin, dokumenttielokuviin ja mainoksiin. Merkille pantavaa oli mustavalkovalokuvien suosion kasvu sisustuksissa. Omien juurien tutkiminen toi kuva-arkistoon paljon ensikertalaisia. Myös museon valokuvanäyttelyiden suuri suosio näkyi lukuisina uusina asiakkaina.

Kuva-arkiston toimintaan ja kokoelmien hallintaan kävi tutustumassa opiskelijaryhmiä Helsingin yliopistosta, Aalto-yliopiston Taide-teollisesta korkeakoulusta ja muista oppilaitoksista.

VERKKOTUOTANTO

Matkamuistoja 1700-luvun Helsingistä ja Viaporista

Verkkonäyttely esittelee varhaisten koti- ja ulkomaisten vierailijoiden päiväkirjoihinsa ja matkakertomuksiinsa kirjaamia kokemuksia Helsingistä ja Suomen päänähtävyydestä, Viaporin merilinnoituksesta. Alkukieliset sitaatit, värikäs kuvitus, äänitehosteet ja aikakauden musiikki kutsuvat elämykselliselle retkelle ensimmäisten meillä päin seikkailleiden turistien jalanjäljissä. Kepeä näyttely on osa Helsingin kaupunginmuseon antia uudessa Matkailun historian tietokeskuksessa www.matkoilla.fi.

Signe Branderin panoraamat

Jo aiemmin avattuun verkkonäyttelyyn valmistui monta uutta kokonaisuutta. Eiran rantakaistaleen kuvista saatiin koottua täyden ympyrän panoraama. Pasilan ratapihan alueelta syntyi kaksi kahden kuvan panoraamaa. Kauppatoria ja sen ympäristöä kuvaavista panoraamoista on merkittävin koko torin kattava kolmen kuvan kooste, joka on kuvattu Seurahuoneen (nykyisen Kaupungintalon) parvekkeelta. Koko ruudun levyisten kuvien katselu helpottui siirtymällä Java-Scriptistä Flash-tekniikkaan.

Tutkija Satu Savia esitteli *Asfalttia ja auringonkukkia* -teosta Suomen museoliiton osastolla Helsingin kirjajessuilla.

Forskare Satu Savia presenterade boken *Asfalt och solrosor* vid Finlands museiförbunds avdelning på Helsingfors bokmässa.

Researcher Satu Savia presented the *Asfalttia ja auringonkukkia* (Asphalt and Sunflowers) publication at the Finnish Museum Association's stand at Helsinki Book Fair.

Suomen museoliitto / Janne Saavalainen

JULKAISUTOIMINTA

Asfalttia ja auringonkukkia – Simo Ristan ja Eeva Ristan Helsinki-valokuvia 1969–1979

Hakasalmen huvilan näyttelyä täydentämään tehty laadukas kaksikielinen kirja jatkaa kaupunginmuseon menestyksekkäiden valokuvateosten sarjaa. Muuttuvan kotikaupunkinsa katujen arkea uutterasti tallentaneiden Simo ja Eeva Ristan laaja tuotanto tarjoaa nostalgisen matkan 1970-luvun skrubuiseen ja koitoiseen Helsinkiin. He tallensivat keskustan ja lähiöiden arjen kirjoja, muuttuvia maisemia, muodin oikkuja, puhelinkioskeja ja savuisia baareja. Kirjan mainion esipuheen laati toimittaja Ilkka Malmberg.

Yhdeksän pientä kotia

Työväenasuntomuseon näyttelyyn perustuva, kaksikielinen, runsaasti kuvitettu teos kytkee museotalon hellahuoneiden asukkaiden tarinat ja esineet sekä niissä heijastuvat ajanilmiöt suomalaisen arkipäivän historiaan 1900-luvun alkupuolella. Kotivierailujen lomassa kerrotaan Alppilan kunnallisten työväenasuntojen vaiheista, työväestön elämänmenon muutoksista

Asfalttia ja auringonkukkia

Hakasalmen huvilan valokuvanäyttelyä täydensi pysyvä verkkonäyttely www.asfalttia-jauringonkukkia.fi, joka esittelee yli 9 000 Eeva ja Simo Ristan kuvaa Helsingistä. Näyttelyyn valitut kuvat skannattiin uudelleen, niiden tietoja tarkastettiin ja asiasanoitusta tarkennettiin. Sisällöntuotannosta ja skannauksesta vastasi Eeva Rista, teknisestä toteutuksesta Aapo Rista ja graafisesta ilmeestä Sanna Pelliccioni. Näyttelyä on kiitetty helpokäyttöisyydestä, kätevästä hakujärjestelmästä sekä kauniista ulkoasusta.

Helsinki-iläisiä porrashuoneita 1800-luvulta

Helsingin 1800-luvun asuinkerrostalojen porrashuoneiden inventoinnissa korkeimmalle arvoitetut kohteet julkaistiin verkkomuodossa.

ja Pitkäsillan takaisen Helsingin historiasta. Kirja valittiin Vuoden museojulkaisuksi Suomen museoliiton järjestämässä kilpailussa.

Liebeslied- ja Ajan aallot -levyt

Museon historiallisessa äänilevysarjassa ilmestyi kaksi osaa, jotka esittelevät unohtettua laulumusiikkia romantiikan ajan Helsingistä. Metropolia Ammattikorkeakoulun musiikin koulutusohjelman laulun ja pianonsoiton opiskelijat opettajineen toteuttivat *Liebeslied*-levyn ja Esko Kallion johtama Hämmäläis-Osakunnan Laulajat lauloi sekakuoromusiikkia *Ajan aallot* -levylle.

Asfalttia ja auringonkukkia -seinäkaleri 2011

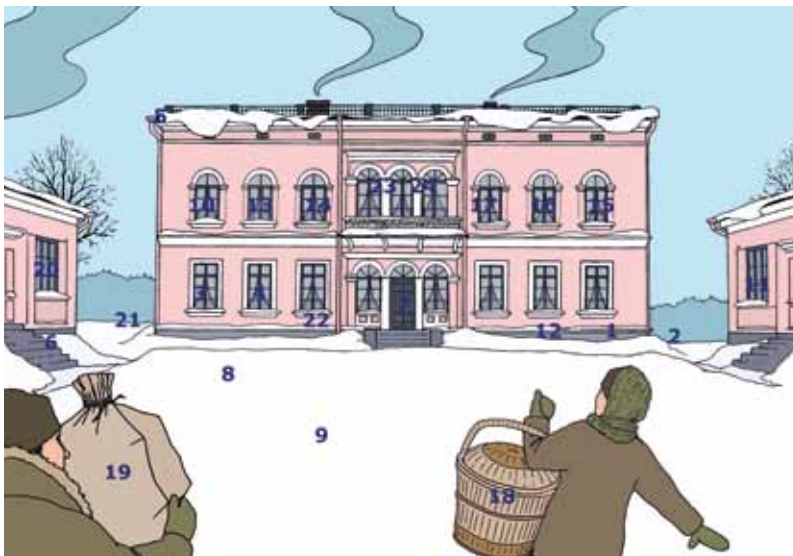
Simo ja Eeva Ristan 70-luvun Helsinki-valokuvista koottiin seinäkaleri vuodelle 2011.

Hakasalmen huvilan joulukaleri

Museo julkaisi historiallisen joulukalenterin, jonka aiheena olivat everstinna Aurora Karamzinin ja Hakasalmen huvilan muiden asukkaiden talviset askareet ja jouluvalmistelut 1880-luvun alussa.

Sofia-lehti

Museon asiakaslehti *Sofia* ilmestyi kaksi kertaa. Uusien näyttelyiden lisäksi lehdessä esiteltiin laidasta laitaan museotyön moninaisuutta.

KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN JA RAKENNUSSUOJELU

Rakennussuojelun ja kulttuuriympäristön asiantuntijapalvelut ovat kulttuuriympäristöyksikön keskeisiä toimintoja Helsingissä ja maakuntamuseon toimialueella. Rakennussuojelutyötä tehdään vuorovaikutteisesti yhteistyössä muiden asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Korjaushankkeet ja asemakaavojen valmisteluun osallistuminen ovat yksikön perustyötä, jossa museon rakennustutkijat ja -konservaattori sekä arkeologi ovat mukana määrittämässä suojelutavoitteita ja valvomassa tavoitteiden toteutumista. Asiantuntijatoiminnan osana yksikkö antaa puhelin- ja verkkoasiakkaille kulttuuriympäristöä, rakennuksia ja historiaa

koskevaa tietopalvelua sekä korjausneuvontaa ja välittää alan taitajien yhteystietoja.

Museoviraston kanssa vuonna 2008 solmitun yhteistyösopimuksen solmimisen jälkeen kaupunginmuseo on antanut maankäytön suunnitteluun liittyvät viranomaislausunnot rakennetun kulttuuriympäristön lisäksi Helsingissä myös muinaisjäännösten osalta. Arkeologin työkentän ja maankäytön suunnittelun yhteistyö on vakiintunut alkukankeuksien jälkeen. Kuluneena vuonna käytiin Museoviraston kanssa nelivuotisneuvottelut, joissa sovittiin tavoitteet kulttuuriympäristön vaalimisessa seuraavalle kaudelle.

Kaupunginmuseo osallistuu sellaiseen maankäytön suunnitteluun, johon liittyy kulttuurihistoriallisia arvoja. Lukuisiin kaavoituksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmiin on vastattu antamalla joko lausunto, muistio tai suullinen kommentti. Kulttuuriympäristöyksikössä laadittiin kaikkiaan 344 kulttuuriympäristöön ja rakennussuojeluun liittyvää lausuntoa ja muistiota. Asiantuntijalausuntoja oli 136 kappaletta. Näiden lisäksi yksikkö valmisteli johtokunnalle 25 lausuntoa, jotka pääosin koskivat asemakaavaehdotuksia. Muistioita ja selvityksiä laadittiin 183 kappaletta.

Helsingissä kaavoituksesta ja siihen liittyvistä suojelutavoitteista museo antoi 25 lausuntoa, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja rakennusten muutos- tai purkuluvista oli 65 lausuntoa, lisäksi ELY-keskukselle annettiin kahdeksan lausuntoa. Maakuntamuseon toiminta-alueelta annettiin kunnille ja ELY-keskukselle kaikkiaan 38 lausuntoa, joista 23 kaavoitukseen ja 15 rakennus- tai purkulupiiin liittyvää lausuntoa.

Purkamislupahakemuksia tuli museolle tiedoksi 105 kappaletta. Niistä joihinkin reagoitiin antamalla asiasta lausunto. Kaupunginmuseo ei puoltanut Lauttasaaren ve-

sitorin purkamista ja esitti sitä suojeltavaksi asemakaavalla.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ELY-keskus, lähetti lausunnolle maakuntamuseon toimialueelta yhteensä 48 entistämisavustushakemusta. Vantaan ja Espoon kaupunginmuseot lausuiivat oman kuntansa alueelta olevien kohteiden hakemuksista, joita oli kuluvana vuotena yhteensä yhdeksän. Museovirastosta oli lausunnolla 44 kohdetta, joista Espoosta ja Vantaalta 13 kohdetta.

Kertomusvuonna yksikössä oli vakinaisen seitsemän työntekijän lisäksi määräaikaisina

Svenska Teatern vuodelta 1866 kuului kaupunginmuseon valvomiin peruskorjauskohteisiin.

Svenska Teatern från år 1866 tillhörde de renoveringsobjekt som övervakades av stadsmuseet.

Svenska Teatern, dating from 1866, was one of the renovation projects supervised by the City Museum.

Fysiikan opetusteatteri on esimerkki Helsingin vanhimman koulurakennuksen, Svenska Normallyceumin vuodelta 1880, hienoista sisätiloista, joiden säilymistä peruskorjauksessa kaupunginmuseo valvoo.

Undervisningsteatern för fysik är ett exempel på de fina lokalerna i den äldsta skolbyggnaden i Helsingfors, Svenska Normallyceet från år 1880. Stadsmuseet övervakar dess bevarande under uppbyggnaden.

The physics auditorium is an example of the fine interiors of Svenska Normallyceum, Helsinki's oldest school building, whose renovation is being supervised by the City Museum.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseon kaupunginmuseo ohjaa Tuusulan Kellokosken ruukin suojellun juhlatalon kunnostusta Helsingin seurakuntayhtymän kurssitilaksi.

I egenskap av Mellersta Nylands landskapsmuseum övervakar stadsmuseet renoveringen av det skyddade festhuset vid Mariefors bruk i Tusby till en kurslokal för Helsingfors kyrkliga samfällighet.

As the Central Uusimaa Provincial Museum, the City Museum is supervising the conversion of the listed banquet hall of the Kellokoski ironworks in Tuusula into training facilities for the Parish Union of Helsinki.

rakennuskonservaattori, tutkimusavustaja, korkeakouluharjoittelija ja kaksi arkeologia. Yksikönpäällikkö Anne Mäkinen oli virkavaapaalla neljän kuukauden ajan, jolloin hänen sijaisenaan toimi tutkija Sari Saresto.

HELSINKI

Vuoden aikana museo antoi lausuntoja kaupunkisuunnitteluvirastolle useista tärkeistä maankäyttöä koskevista suunnitelmista. Lisäksi kaupunginmuseo kommentoi useita kaavamuuoksia kaupunkisuunnitteluvirastolle ja antoi asiantuntija-apua niin kulttuuriympäristön kuin arkeologian alueelta.

Museo oli kulttuuriympäristön vaalimisen asiantuntijana mukana Pisara-radan yleisuunnittelu- ja ympäristövaikutusten arviointiohjelmatyössä. Pisara-rata tulee vaikuttamaan kaupunkikuvaan useilla uusilla maanpäällisillä rakenteilla. Tavoitteena on, että muutokset toteutetaan kaupunkiympäristö ja sen kulttuurihistoriallinen ja rakennustaiteellinen arvo huomioon ottaen.

Kaupunginmuseo pitää tärkeänä, että kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista tehdään ympäristöhistoriallinen ja/tai rakennushistoriaselvitys asemakaavoituksen, peruskorjauksen tai restauroinnin lähtötiedoiksi. Kulttuuriympäristöyksikön edustajat olivat mukana Korkeasaaren kulttuuriympäristöselvityksen ja Uimastadionin maisemahistoriallisen selvitystyön ohjaustyöryhmässä ja ohjasivat useaa muuta ympäristöhistoriallista selvitystä. Lisäksi useasta arvokohteesta, esimerkiksi Elefantti-korttelista, valmistui rakennushistoriaselvitys.

Tuomarinkylän kartanoalueen asema-kaavan muutokseen liittyvä viranomaistyö jatkui. Yksikön tutkijat osallistuivat Sipoon liitosalueen, Östersundomin, maankäytön suunnittelun viranomaisyhteistyöhön ja keräsivät aluetta koskevia selvityksiä ja materiaalia. Lisäksi osallistuttiin Laajasalon raide liikenteen ympäristövaikutusten arvioinnin, YVA-työryhmään ja ympäristövaikutusten arvioinnin ohjelmasta annettiin lausunto. Museo ja johtokunta lausivat muun muassa Vallilan siirtolapuutarhan suojelukaavasta ja Vallilanlaakson joukkoliikennekadusta, jonka rakentamista ei ole missään vaiheessa puollettu, koska se katkaisisi kulttuurihistoriallisesti merkittävän viheralueen. Lisäksi oltiin mukana Tapanilan Kanervatien ja Mäunulan sekä Kruununhaan yhdeksän tontin suojelukaavan valmistelussa. Kruununhaan suojelukaavan tavoitteena oli suojella kau-

punginosan kaikkein arvokkaimmiksi luokitellut porrashuoneet. Kaavan valmisteluun liittyi selvitys uusien hissien sijoittamisesta rakennuksiin siten, että alkuperäiset, hyvin säilyneet porrashuoneet säilyisivät koskemattomina.

Seurasaaressa ajankohtaista oli ”Spirit of Place” -hanke, josta kaupunginmuseo lausui. *Kalevalan* innoittama väliaikainen rakennelma suunniteltiin ja rakennettiin saaren eteläkärkeen kansainvälisin voimin. Seurasaaren puistoalueiden ja -reittien kunnostamisen suunnittelu käynnistyi.

Museon tutkijat olivat mukana muun muassa Helsingin Diakonissalaitoksen vanhan sairaalan ja hallintorakennuksen korjaushankkeessa ja Lastenlinnan julkisivukorjauksen suunnittelussa sekä Lackmanin talon, Mikonkatu 11, korjauksen suunnittelu- ja työmaavaiheessa. Rakennusvalvontavirastolle annetut lausunnot ovat käsitelleet kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten laajennus- ja muutoshankkeita sekä korjausrakentamista, joista mainittakoon Svenska Teatern, Helsingin Myllyn rakennukset Sörnäsissä ja Erottajan pelastusasema.

Esillä oli myös useita eri-ikäisten asuintalojen ullakko-, hissi- ja ikkunahankkeita. Ullakkohankkeista museo antoi 14 lausuntoa. Kaupunginmuseon edustaja osallistui kaupunkikuvaneuvottelukunnan työskentelyyn ullakkojen rakennuslupia käsiteltäessä.

KAUPUNGIN OMISTAMAT KULTTUURIHISTORIAALISESTI ARVOKKAAT RAKENNUKSET

Kaupunginmuseo oli mukana Vanhan kaupunginosan Torikorttelieihin (1/4, 1/30, 1/31) kuuluvan Elefanti-korttelin hankesuunnittelussa. Kaupunki omistaa korttelin rakennukset lukuun ottamatta Lampan taloa, Ruotsin suurlähetystöä ja Balderin taloa. Katariinan-kadun ja Pohjoisesplanadin kulmassa sijaitsevan Goviniuksen talon alakerroksiin sijoitetaan liiketiloja ja yläkerroksiin toimistoja. Korttelin muihin rakennuksiin on tarkoitus sijoittaa kaupunginmuseon uudet toimitilat. Helmikuussa 2010 alkoi Kiseleffin ja Sunnin talojen, Aleksanterinkatu 26–28, peruskorjaus liike- ja toimistokäyttöön.

Erityisesti kouluihin liittyviä hankesuunnitelmia ja erityyppisiin taloteknisiin ja ilmanvaihdon perusrakennuksiin liittyviä korjauksia oli esillä lähes 20, joista merkittävimpiä olivat Svenska Normallyceum vuodelta 1880 ja Meilahden ala-aste vuodelta 1951.

Helsingin kaupunginmuseo / Mikko Lindqvist

Helsingin ja Espoon kaupunginmuseoiden rakennustutkijat vierailivat Viipurissa tutustuen muun muassa Alvar Aallon kirjastoon.

Byggnadsforskarna vid stadsmuseerna i Helsingfors och Esbo besökte Viborg och bekantade sig med bland annat Alvar Aaltos bibliotek.

Building researchers from the Helsinki and Espoo City Museums travelled to Vyborg and visited buildings such as the library, designed by Alvar Aalto.

Sairaaloista esillä oli muun muassa Marian sairaala-alue. Tutkijat olivat kulttuuriympäristön ja rakennusuojelun asiantuntijoina mukana sen uutta käyttöä pohdittaessa.

Suvilahden alueen rakennusten muutos- ja korjaustöiden suunnittelu jatkui kuluneena vuotena ja uutena alkoi Käärmetalon korjauksen suunnittelu, jonka työryhmässä museon edustajat olivat tiiviisti mukana.

MAAKUNTA

Uudenmaan liiton maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen arviointityö jatkui. Hyvinkään keskustan osayleiskaavatyön yhteydessä käynnistyi rakennuskulttuuri-inventoinnin päivitys.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona kaupunginmuseo on antanut lausuntoja Tuusulan, Järvenpään, Hyvinkään, Nurmijärven, Keravan ja Kauniaisten kaupungeille. Lisäksi kaupunginmuseon edustaja on osallistunut

Nurmijärven rakennuskulttuurin inventoinnin ja Rajamäen tehtaiden inventoinnin ohjaustyöryhmään.

TYÖRYHMÄT JA YHTEISTYÖ

Rakennustutkijat olivat jäseninä useissa työryhmissä, kuten Seurasaari-, asemakaavojen suojelumääräysten ajantasaistamis-, ullako- ja ikkunatyöryhmässä sekä Käärmetalon korjauksen työryhmässä. Museon edustaja on ollut asiantuntijajäsenenä Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston kaupunkikuvaneuvottelukunnassa ullakkorakentamisen osalla. Kulttuuriympäristöyksikön yhteistyö kaupunkisuunnitteluviraston ja rakennusvalvontaviraston kanssa jatkui muun muassa yhteisin palaverien.

Kulttuuriympäristöyksikön päällikkö piti luentoja rakennusperinnön vaalimisesta muun muassa Helsingin yliopiston museologian ja taidehistorian opiskelijoille, rakennusvalvontaviraston rakennusuojelun teemapäivässä ja JOY-kampanjavuoden Kulttuuriympäristö kunniaan -tilaisuudessa Balderin salissa. Rakennustutkija vieraili Viron taideakatemia Urban Studies -oppiaineen luennoitsijana.

Helsingin ja Espoon kaupungin museoiden rakennustutkijat, arkeologit ja rakennuskonservatorit tekivät opintomatkan Viipuriin, jossa tutustuttiin arkkitehti Alvar Aallon suunnitteleman Viipurin kirjaston korjaukseen, arkkitehti Uno Ullbergin Viipurin taidemuseoon ja kaupungin muihin merkkirakennuksiin.

ALUEELLINEN MUSEOTYÖ

Maakuntamuseona Helsingin kaupungin museo tukee ja kehittää museotoimintaa Keski-Uudenmaan yhdeksän kunnan alueella, jolla toimii lähes kuusikymmentä kulttuurihistoriallista museota. Useiden ammatillisesti hoidettujen museoiden lisäksi pieniä, vapaaehtoisvoimin hoidettuja erikois- ja paikallismuseoita on runsaasti. Alueellisen toiminnan painopisteitä määrittää Museoviraston kanssa neuvoteltu suunnitelma, joka valmisteltiin kertomusvuonna vuosille 2011–13.

Monipuolista neuvontaa tarjottiin museoille ja kokoelmia omistaville yrityksille ja yhteisöille. Maakuntamuseo oli asiantuntijana pysyvissä työryhmissä ja museoiden kehittämishankkeissa, kuten Kuurojen museon ja Näkövammaismuseon toimikunnissa ja Lastentarhamuseon verkkotyöryhmässä. Palomuseon kokoelmien inventointi jatkui, Vallilan siirtolapuutarhamuseossa uudistettiin näyttely ja aloitettiin kokoelmien inventointi ja Paulig-museo avattiin uudistettuna yrityksen uusissa toimitiloissa Vuosaarella.

Museoviraston myöntämien harkinnanvaraisten avustusten turvin luettelointi ko-

koelmia Vantaan Koripallomuseossa ja Pelastusarmeijan museoon laadittiin tekstiilien konservointisuunnitelma. Harkinnanvaraista avustusta saivat myös Järvenpään ja Keravan taidemuseot sekä Virkki käsityö museo.

Muoviyhdistyksen ylläpitämän, Vallilassa aijainneen Muovimuseon toiminta loppui ja kokoelmat siirtyivät Lahden historialliseen museoon. Tyyne-Kerttu Virkki -säätien omistama käsityökokoelma siirtyi Jyväskylään Suomen käsityön museoon ja näyttelytoiminta Karjala-talossa päättyi.

Ajankohtaisista asioista tiedotettiin uutiskirjeellä ja *Sofia*-lehdessä jatkui alueen museoita tunnetuksi tekevä palsta. Itä- ja Länsi-Uudenmaan maakuntamuseoiden kanssa käynnistettiin yhteisen, maakunnan museoita esittelevän Uudenmaan museoportaalinn suunnittelu.

Museoiden yhteistyötä edistettiin järjestämällä koulutuksia ja tapaamisia. Pienille museoille suunnattu ”Kokoelmien hoidon koulutuspäivä” oli niin suosittu, että se uusittiin. Uudenmaan museopäivää vietettiin Tammissaarella teemana ”Puutarhan lumo”.

TUTKIMUS, INVENTOINNIT JA SELVITYKSET

ARKEOLOGIA

Kertomusvuonna on tehty useita koko vuoden kestäneitä valvonta-, dokumentointi- ja pienimuotoisia kaivaustöitä vanhassa keskustassa. Rauhankadulla jatkui edellisen vuoden kaukojäähdytysputkityömaa. Senaatintorin länsireunassa ja Hallituskadulla oli vastaavat työmaat.

Ritarihuoneen puistikossa tehtiin arkeologinen valvontakaivaus suihkualtaan korjauksen yhteydessä. Alueen eteläosasta löydettiin 1600-luvun lopun tai 1700-luvun alun kellari ja länsiosasta vuoden 1808 tulipalossa tuhoutunut kruunun tiilinen kassahuonerakennus. Kaivausraportti valmistui vuoden lopussa.

Aleksanterinkadulla Senaatintorin ja Mariankadun välillä tehtiin pohjoisen ajoradan ja jalkakäytävän kohdalla kaukolämpö- ja kaukojäähdytysputkikaivantojen kaivamisen yhteydessä arkeologinen valvonta ja kaivaus. Ri-

tarihuoneen kohdalla löytyi vuoden 1808 tulipalossa tuhoutuneiden kruunun rakennusten kivijalkoja ja valtioneuvoston linnan kohdalla kaupungin vanhimman kivitalon, Burgmanin talon, kellarijäänöksiä. Lännempää löydettiin 1800-luvun alussa rakennetun talon kellari ja 1700-luvun puolivälin rakennuksen kellari. Kaivaukset kustansi Helsingin Energia.

Kiseleffin ja Sunnin talojen rakennustyömaalla suoritettiin koko vuoden ajan valvontaa ja dokumentointia pihalla ja katualueilla sekä useita pieniä koekaivauksia kellareissa.

Ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita dokumentoitiin Konalassa ja Malmilla rakennustöiden yhteydessä. Vanhassakaupungissa valvottiin kerrostaloalueen pihatöitä Vanhan Helsingin alueella.

Maastokäyntejä ja pieniä valvontatehtäviä ja kartoitustöitä oli runsaasti Museovi-

Helsingin kaupunginmuseo / Heini Hämäläinen

Aleksanterinkadun kaivauksissa löytyi 1600-luvun puoliväliin ajoittuva puulapion rautaterä.

Under utgrävningarna vid Alexandersgatan hittades ett järnblad till en träspade från mitten av 1600-talet.

Excavations on Aleksanterinkatu unveiled the iron blade of a wooden spade that dates from the mid-17th century.

Edustavin osa inventoiduista kohteista julkaistaan verkossa kuten aiemmin teetetyin 1800-luvun porrashuoneiden inventoinnin helmet. Porrashuoneista tehdään aikanaan kirja.

Työn yhteydessä kehitettiin museon rakennuskulttuuritietokantaa. Museo vei inventointitiedot ja valokuvat tietokantaan. Muilta osin tietokantaa päivitettiin julkisivuvalokuvien.

raston kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen perusteella. Helsingin arkeologisen kulttuuriperinnön vaaliminen toi runsaasti töitä myös lausuntojen ja muiden viranomaistehtävien muodossa. Arkeologi avusti muita tutkijoita maankäytön suunnitteluun liittyvissä lausunnoissa arkeologisten kohteiden osalta.

Metropolia-ammattikorkeakoulun kanssa jatkettiin "Urbaani luovuus" -hankkeen puitteissa Arabianrannan matkailullisen vetovoiman lisäämistä hyödyntäen muun muassa paikallisportaalia. Vanhankaupungin arkeologisen puiston suunnittelu jatkui, ja museo avusti puiston suunnittelijoita.

Kaupunginmuseossa on yksi vakinainen arkeologi. Kertomusvuonna arkeologisissa tehtävissä oli korkeakouluharjoittelija muutamana kuukauden ajan ja kaksi palkkatuki-yöllistettyä kahdeksan kuukautta. He voivat

museon omia maalöytöjä Siru-tietokantaan ja järjestivät vanhoja kokoelmia. He osallistuivat myös maastotarkastuksiin ja kaivauksiin. Yksi arkeologi teki Aleksanterinkadun kaivauksen jälkitöitä.

Kaupunginmuseo tilasi Museovirastolta Helsingin keskiaikaisten ja uuden ajan kyläpaikkojen inventoinnin. Kertomusvuonna valmistui arkistotutkimus. Maastotyöt tehdään 2011.

RAKENNUSKULTTUURIN TUTKIMUS

Museo teetti konsulttityönä Arkkitehtitoimisto Schulman Oy:llä Punavuoren ja Kampin 1900-luvun kahden ensimmäisen vuosikymmenen asuinkerrostalojen porrashuoneiden inventoinnin. Työtä jatketaan 1920–30-luvun töölöläisporrashuoneilla vuoden 2011 aikana.

NYKYDOKUMENTOINTI

Kertomusvuoden laajin nykydokumentointikohte oli Helsingin veneilykulttuuri. Dokumentointi toteutettiin Helsingin yliopiston merihistorian oppiaineen ja kaupunginmuseon yhteistyönä. Hanketta johti merihistorian amanuenssi Anne Ala-Pöllänen ja dokumentoinnista vastasivat merihistorian kenttätökurssin opiskelijat. Museo tallentaa dokumentointiaineiston.

Helsingin yliopiston kansatieteen oppiaine ja Oulunkylä-Seura toteuttivat yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa oulunkyläläisen asumisen ja liike-elämän dokumentoinnin. Haastatteluista vastasivat kansatieteen kenttätökurssin opiskelijat lehtori Teppo Korhosen johdolla. Museo tallentaa dokumentointiaineiston.

EMAC-konferenssin osanottajat vierailivat muun muassa Ratikkamuseossa.

Deltagarna i EMAC-konferensen besökte bland annat Spåramuseet.

EMAC conference participants paid a visit to the Tram Museum.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

EMAC-KONFERENSSI

Helsingin kaupunginmuseo ja Museovirasto järjestivät 2.–5.6. EMAC 2010 (European Museum Advisors Conference) -konferenssin Helsingissä ja Uudellamaalla. Yhteistyökumppaneina olivat Suomen museoliitto sekä ICO-Min Suomen komitea. Otsikolla "Museums Matter!" pidetyn konferenssin pääteemoina olivat museoiden vaikuttavuus yhteiskunnassa, museoiden tuki- ja kehittämistyö Pohjoismaissa sekä pienet museot ja kokoelmanhallinta. Lisäksi kuultiin innostavia hankkeita eri puolilta Eurooppaa. Maakuntamuseotutkija esitteli maakuntamuseoiden yhteistyönä valmistelemaa Paikallismuseon työkirjaa. Konferenssiin osallistui viitisenkymmentä museoalan kehittämistehtävissä työskentelevää ammattilaista 11 maasta ja avoimille luennoille osallistui yli 30 suomalaista museoammattilaista.

POVERTY-PROJEKTI

Helsingin kaupunginmuseo on mukana toteuttamassa kansainvälistä Poverty-verkonnäyttelyä. Yhteistyökumppaneina ovat Minnesota Historical Society, Musée d'Histoire de la Ville de Luxembourg ja DASA Arbeitsschutz Ausstellung. Verkonäyttelyssä tutkitaan köyhyyttä vauriissa länsimaissa historiallisesta perspektiivistä. Tavoitteena on rakentaa sivusto, johon myös kävijät voivat lisätä omaa materiaalia aiheesta. Helsingin kaupunginmuseon osuus toteutettiin yhteistyössä Helsingin yliopiston historian ja kansatieteen opiskelijoiden kanssa keväällä 2010 järjestetyssä "Köyhyyden tilat" -opintopiirissä.

RÉSEAU ART NOUVEAU NETWORK

Museo on mukana EU:n rahoittamassa Réseau Art Nouveau Networkissa. Vuoden aikana

varmistui rahoitus verkoston uutta toimintakautta varten, jonka teemana on art nouveau ja luonto. Museon edustaja osallistui suunnittelukokoukseen ja symposiumiin Terrassassa. Brysselissä pidettiin verkoston vuosikokous, suunnittelukokous ja juhlasymposium, jossa Helsingistä piti esitelmän dosentti, FT Ritva Wäre. Museon edustaja esitteli Helsinkiä eri maiden rakennusuojelukäytäntöjä käsitellessä työpajassa.

MUU KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Maakuntamuseotutkija osallistui Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) Shanghain yleiskokoukseen ja sen yhteydessä paikallismuseoiden komitean (ICR) vuosikokoukseen. Teemana oli "Museums for Social Harmony". Maakuntamuseotutkija piti alustuksen alueellisesta museotyöstä ja Paikallismuseon työkirjasta.

Esinekokoelmayksikkö tutustui kehittämispäivänään Jyväskylän museoiden kokoelmakeskukseen, jossa olosuhdesäätely on toteutettu uusimman talotekniikan mukaisesti.

Enheten för föremålssamlingar beskådar sig under sin utvecklingsdag med samlingscentralen för museerna i Jyväskylä, där justeringen av förhållandena har genomförts enligt nyaste husterknik.

The object collection unit visited Jyväskylä to see the local museum collections centre, where conditions are regulated in accordance with the latest technology.

Tutkija Jari Harju valittiin Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) Arkeologisten ja historiallisten museoiden komitean (ICMAH) puheenjohtajaksi vuosiksi 2010–2013. Valinta tapahtui marraskuussa ICOM:in yleiskokouksen yhteydessä Shanghaissa.

Museosta hyväksyttiin kaksi henkilöä kaupungin henkilöstökeskuksen kansainvälisen vaihdon ohjelmaan: tutkija Jari Harju vieraili apurahan turvin Luxemburgin kaupungin-museossa työskennellen museoiden yhteisen projektin parissa ja uusiin museohteisiin tutustuen ja tekstiilikonservaattori Maarit Jones tutustui Lontoon Victoria & Albert Museumin konservointilaitokseen.

Kaupunginmuseon kansainvälisiä verkostoja hoidettiin poikkeuksellisen monen opintomatkan yhteydessä. Niistä kerrotaan tarkemmin luvussa "Kehittäminen ja koulutus".

Heisinkiin kaupunginmuseo / Pikko Maderoja

VAKINAISEN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ YKSIKÖITTÄIN JA NIMIKKEITTÄIN

HALLINTO

10 henkilöä

museonjohtaja
hallintopäällikkö
taloussuunnittelija
taloussihteeri
henkilöstösihteeri
johdon assistentti
it-suunnittelija
it-asiantuntija
kiinteistö- ja turvallisuusvastaava
vastaava virastomestari

ESINEKOKOELMAT

11 henkilöä

tutkimuspäällikkö
3 tutkijaa
intendentti
3 konservattoria
2 museomestaria
museoavustaja (osa-aikainen)

KUVAKOKOELMAT

15 henkilöä

yksikön päällikkö
4 tutkijaa (valokuvat)
tutkija (arkisto)
tutkija (kirjasto)
tutkija (taide+valokuvat)
tutkija (maakuntamuseo)
paperikonservattori
3 kuvankäsittelijää
valokuvaaja
tietopalvelusihteeri (osa-aikainen)

KULTTUURIYMPÄRISTÖ

7 henkilöä

yksikön päällikkö
4 tutkijaa (rakennussuojelu)
tutkija (arkeologia)
konservattori

YLEISÖPALVELUT

26 henkilöä

yksikön päällikkö
markkinointi- ja viestintäsuunnittelija
verkkoviestijä
tutkija (tiedotus)
5 museolehtoria
työpajaohjaaja
museokaupan hoitaja
vastaava museomestari
museomestari
virastomestari
8 museoemäntää
2 museoemäntää (osa-aikaisia)
1 museoisäntä
1 museoisäntä (osa-aikainen)

HENKILÖSTÖ

Kertomusvuoden lopussa kaupunginmuseon palveluksessa oli yhteensä 102 (2009: 97) henkilöä, joista vakinaisia oli 69 (2009: 67). Määräaikaisia oli 33 (2009: 30), joista sijaisia 4, työllistettyjä 10 ja tuntityöntekijöitä 13. Vuoden aikana museossa oli 5 harjoittelijaa.

Poissaoloja oli yhteensä 7 708 päivää (2009: 5 785), joista sairauslomapäiviä 1 024 (2009: 1 133), sairaan lapsen hoitopäiviä 18 (2009: 8), vuosilomia 3 575 (2009: 3 210) päivää, muita palkallisia poissaoloja 266 (2009: 120) ja muita palkattomia poissaoloja 2 825 (2009: 1 314) päivää.

TYÖHYVINVOINTI JA PALKITSEMINEN

Kaupunginmuseon tyhy-ryhmä, jossa on eri yksiköiden edustus, arvioi edellisen vuoden tyhy-ohjelman toteutumista ja laati vuoden 2010 tyhy-ohjelman. Henkilöstö virkistäytyi ohjelman mukaisesti.

Liikuntapainotteinen tyhy-päivä pidettiin 20.4. aurinkoisessa säässä Nuuskion Solvallon urheiluopistolla. Kulttuuriretki tehtiin 7.9. Tallinnaan, jossa tutustuttiin Tallinnan kaupunginmuseon uusiin museoihin, Kiek in de Kökin maanalaisiin bastionikäytäviin ja lastenmuseo Mia-Milla-Mandaan.

Kuntoremonttiin osallistui 6 ja keppijumppaan kahdesti viikossa 5–10 työntekijää. Sofiankadulla ja Malmin kokoelmakeskuksessa tarjottiin kerran kuussa niska-hartiahierontaa. Henkilökuntakerho tuki liikuntaharrastusta (esimerkiksi joogaa). Stadin Petankki -kisaan osallistuttiin kolmella joukkueella.

Kaupunginmuseon työhyvinvointikyselyn 2010 vastausprosentti oli 83 (2009: 86). Koko museon tulosten keskiarvo oli jälleen 3,77 (2009: 3,77). Pieniä muutoksia oli tapahtunut eri osa-alueilla seuraavasti:

- työyhteisön toimivuus: keskiarvo 3,75 (2009: 3,78) ja keskihajonta 0,81 (2009: 0,67)
- työn hallinta ja osaaminen: keskiarvo 3,83 (2009: 3,77), keskihajonta 0,84 (2009: 0,87)
- työolot ja turvallisuus: keskiarvo 3,72 (2009: 3,80), keskihajonta 0,75 (2009: 0,80)
- omat voimavarat: keskiarvo 3,77 (2009: 3,74), keskihajonta 0,90 (2009: 0,90).

Museon henkilökuntajuhlaa Palon päivää vietettiin 19.11. Vuoden museoteosta palkit-

tiin rakennuskonservattori Jaana Perttilä. Kuntaliiton ja Suomen Museoliiton ansiomerkkejä pitkäaikaisesta palveluksesta saivat Peter Granlund, Marcus Haga ja Sirpa Karjalainen.

KEHITTÄMINEN JA KOULUTUS

Vuoden alkupuolen keskeinen kehittämissaaste oli kaupunginhallituksen edellyttämän palveluverkkoselvityksen laatiminen. Hanke liitettiin ensimmäiseksi osaksi museon palvelu- ja tuotestrategiaa (Pata). Tiukassa taloustilanteessa haluttiin keskittämällä ja toimipisteitä karsimalla valmistautua museon muuttoon Elefanti-kortteliin ja entistä vahvempien sisältöjen ja palvelujen tarjoamiseen siellä ja jäljelle jäävissä toimipisteissä. Toimipisteiden historiaa, käytösmahdollisuuksia, vuokratuloja ja kävijämääriä vertailtiin ja päädyttiin johtokunnan päätöksellä lopettamaan Voimalamuseo, Koulumuseo ja Lastenmuseo. Viimeksi mainittujen parhaat toiminnot päätettiin siirtää Sederholmin taloon osaksi tulevan Elefanti-korttelin kokonaisuutta.

Keväällä valmisteltiin myös kokoelma-toimintojen kehittämistä kokoelmakeskuksia keskittämällä. Kesään tultaessa museolle ilmoitettiin, ettei hankkeella ole nykyisessä taloustilanteessa jatkoedellytyksiä. Myös Elefanti-korttelin kehittäminen jäädytettiin kaupungin uusissa hankepriorisoinneissa. Koska museon toimintaa oli suunniteltu kaupunginhallituksen määräämän muuttoaikataulun mukaan, jouduttiin koko lähivuosien toimintastrategia ja -suunnitelma avaamaan ja laatimaan muun muassa näyttelyohjelma uudelta pohjalta.

Vuoden alussa vakiinnutettiin edelleen hiottua organisaatiota, jonka viimeisenä muutoksena oli lakkautettu tekniikka- ja turvallisuusyksikkö ja jaettu se kahtia siirtämällä näyttelymuseomestarit Yleisöpalvelut-yksiköön ja vastaava virastomestari ja muutettu kiinteistö- ja turvallisuusvastaavan vakanssi hallintoyksikköön.

Koko museon kehittämispäivään osallistui 69 henkilöä (2009: 55). Päivän teemana oli työhyvinvointi ja toimiva työyhteisö. Alustajina olivat dosentti Mikael Fogelholm ja kirjailija Jaakko Heinimäki. Lisäksi käsiteltiin pienryhmissä museon tyhy-kyselyn tuloksia ja niistä nousevia kehittämistarpeita. Yksiköi-

den kehittämispäivissä paneuduttiin kunkin yksikön ajankohtaisiin tarpeisiin ja sisältöky-symyksiin.

Museon omaa, kaupungin sisäistä ja kaupungin ulkopuolista henkilöstökoulutus-ta järjestettiin yhteensä 656,5 (2009: 323,5) koulutuspäivää, joiden hinnaksi kertyi 22 325 euroa. Henkilökunta on osallistunut Suomen museoliiton, Museoviraston ja ympäristömi-nisteriön järjestämiin koulutustilaisuuksiin, joissa on myös pidetty esitelmiä ja valmistel-tuja puheenvuoroja. Kertomusvuonna tehtiin myös poikkeuksellisen monta ulkomaan opin-tomatkaa, joiden yhteydessä saatiin eväitä omaan kehittämistoimintaan ja arvokkaita vertaiskokemuksia sekä hoidettiin kansainvä-lisiä yhteistyöverkostoja.

Esinekokoelmayksikössä keskeinen tee-ma oli konservoinnin ja kokoelmakeskusten kehittäminen. Kehittämispäivänään koko yk-sikkö tutustui Jyväskylän museoiden uuteen kokoelmakeskukseen, jossa olosuhdesäätely

on toteutettu uusimman talotekniikan mu-kaisesti. Viiden hengen ryhmä vieraili Sveitsin kansallismuseon vuonna 2008 avatussa ko-koelmakeskuksessa. Matkakohde osoittautui odotettuaikin antoisammaksi, koska Schweizerisches Nationalmuseum Sammlungs-zentrum vastaa mittakaavaltaan kaupungin-museon omaa kokoelma- ja konservointikes-kushanketta.

Kuvakokoelmayksikkö haki kehittämis-päivänään virikkeitä tutustumalla Tukholman uuden Poliisimuseon toimintaan ja näyttelyi-hin. Osa yksikön väestä tutustui myös Tukhol-man kaupunginmuseon tietopalvelupisteen Faktarummetin toimintaan, osa uusittuun Medeltidsmuseumiin. Erityisenä kehittämis-kohteena yksikössä oli edelleen valokuvien digitointikäytäntöjen parantaminen ja vakiin-nuttaminen. Keväällä valmistuneen digitoin-tistrategian jalkauttaminen osaksi kokoelmien ja työn hallintaa liittyi myös toiminnan tehos-tamiseen.

Kaupunginmuseon ajurinkiesit lainattiin *Onerva – kaupungin naiset* -näyttelyyn. Näyttelysuunnittelija halusi ripustaa vossikan Ateneumin pääsalin kattoon – ja museomestarien taidoin tempu onnistui turvallisesti!

Stadsmuseets hästvagn länades ut till utställningen *Onerva – stadens kvinnor*. Utställningsplaneraren ville hänga upp droskan i taket i Ateneums huvudsal – och med hjälp av museimästarnas skicklighet lyckades tricket på ett säkert sätt!

The City Museum's horse cab was lent to the *Onerva – Women of the City* exhibition. The exhibition designer wanted to hang the horse cab from the ceiling of Ateneum's main hall – and the skilled museum technicians managed to do this safely!

Kaupunginmuseon johtokunta ja johtoryhmä tekivät opintomatkan Alankomaiden ja Belgian museoihin.

Stadsmuseets direktion och ledningsgrupp åkte på studieresa till museerna i Nederländerna och Belgien.

The City Museum's board of directors and management team took a field trip to museums in the Netherlands and Belgium.

Kulttuuriympäristöyksikkö piti kehittämispäivänsä Rauhavuorossa Helsingin palvelualojen oppilaitoksessa, jonka vuonna 1976 valmistuneeseen rakennukseen tutustuttiin alkajaisiksi arkkitehti Timo Suomalaisen opastuksella. Kulttuuriympäristöyksikön rakensututkija aloitti syksyllä Aalto-yliopiston yhdyskuntasuunnittelun koulutuskeskuksen täydennyskoulutuksen pitkän kurssin. Lisäksi yksikön tutkijat, arkeologi ja rakennuskonservaattori osallistuivat vuoden aikana useisiin koulutustilaisuuksiin, joissa käsiteltiin kulttuuriympäristön vaalimista ja tutkimusta, esimerkkinä Museoviraston ja Keski-Suomen maakuntamuseon järjestämä maakuntamuseoiden tapaaminen Jyväskylässä.

Toukokuussa 2011 avattavan *Merelle*-näytelyn työryhmä, kuusi henkilöä, teki opintomatkan Saksaan. Pääkohteena oli Stralsundissa sijaitseva Saksan merimuseon kesällä 2008 avattu akvaario ja tiedemuseo Ozeaneum, joka valittiin vuoden 2010 eurooppalaiseksi

museoksi. Berliinissä opintomatkalaiset tutustuivat museoihin, jotka liittyivät omaan erikoisalaan ja meneillään oleviin ja tuleviin projekteihin. Kohteita valittaessa kiinnitettiin myös huomiota uuteen museoarkkitehtuuriin ja tilaratkaisuihin. Vierailukohteina olivat muun muassa Gemäldegalerie, Musikinstrumenten-Museum, Deutsche Kinemathek – Museum für Film und Fernsehen, DDR Museum Berlin, Pergamonmuseum, Deutsches Historisches Museum, Deutsches Technikmuseum, Neues Museum ja arkkitehtuurikohteenä Hansaviertel.

Museon päällikköryhmä vieraili lokakuussa Salzburgin museossa, joka voitti 2009 Vuoden eurooppalainen museo -kilpailun. Museossa tutustuttiin näyttelyiden sisältöihin ja tekniikkiin ratkaisuihin. Salzburgissa vierailtiin myös Hohensalzburgin linnan museoissa ja Mozartin syntymäkotiin perustetussa museossa. Paluumatkalla perehdyttiin myös Münchenin kaupunginmuseon näyttelyihin.

YMPÄRISTÖTAVOITTEET

Kaupunginmuseon toiminnan perustana on kestävän kehityksen periaate: kulttuuriperinnön suojelu, dokumentointi, säilytys ja tiedonjako. Kaupunginmuseo pyrkii vaikuttamaan ympäristöön rakennussuojelun keinoin, tutkimalla vanhaa rakennuskantaa ja korostamalla sen säilyttämistä ja valistamalla vanhoista, ekologisesti kestävästä rakennus- ja korjausmenetelmistä.

Ympäristö otetaan huomioon myös museon omissa toiminnassa. Kaupunginmuseon energiansäästön edistämissuunnitelman päivitys on vuodelta 2010. Kaikki museo- ja rakennukset on korjattu suojelutavoitteiden mukaisesti. Museon energiansäästösuunnitelman mukaisesti muun muassa kierrätetään näyttelymateriaaleja ja lajitellaan pakkaukset, biojätteet, paperi- ja sekajätteet sekä kiinnitetään huomiota yleisesti toimittiloiden, toiminnan, tuotteiden ja palvelujen energiataloudellisuuteen. Ongelmajätteistä koitui menoja 2 508 euroa (2009: 3 293, 2008: 4 041).

TOIMITILAT

Kaupunginmuseon käytössä olivat vuoden lopussa seuraavat toimitilat:

toimipiste	pinta-ala m ²
Sofiankatu	2 723
Hakasalmen huvila, Mannerheimintie 13d	741
Lastenmuseo, Tuomarinkylän kartano	195
Raitiliikennemuseo, Töölönkatu 51 A	1 436
Ruiskumestarin talo, Kristianinkatu 12	170
Sederholmin talo, Aleksanterinkatu 18	478
Tuomarinkylän museo, Tuomarinkylän kartano	559
Työväenasuntomuseo, Kirstinkuja 4	554
Koulumuseo, Kalevankatu 39–41	412
Voimalamuseo, Hämeentie 163	848
Malmin kokoelmakeskus	3 365
Honkanummen kokoelmakeskus	3 456
Hyrylän kokoelmakeskus	1 900
Verstas, Harkkorautantie 10	240
Yhteensä	17 077

(vuoden lopussa 16 229)

Palveluverkkoselvitys hyväksyttiin johtokunnassa keväällä 2010 ja sen mukaisesti Voimalamuseon rakennuksista luovutettiin syyskuun alussa. Kokoelma- ja konservointikeskushanketta sekä Sofiankatu 4:n toimintojen siirtämistä Elefanti-kortteliin valmisteltiin alkuvuonna hankesuunnitteluryhmässä osana Torikortteleiden elävöittämistä yhteistyössä tilakeskuksen kanssa. Lisäksi selvitettiin alustavasti mahdollisuutta siirtää Lastenmuseo Sederholmin taloon, mutta syksyllä budjetin valmistelun yhteydessä kaikki hankkeet jouduttiin toistaiseksi lykkäämään taloussuunnittelukauden ulkopuolelle.

TALOUS 2010

Kaupunginmuseon toimintatuotot ja toimintakulut 2008–2010, 1 000 euron tarkkuudella:

	2008	2009	2010
Myyntituotot	245	297	331
Maksutuotot	8	9	17
Tuet ja avustukset	1	15	19
Vuokratuotot	86	141	143
Muut tuotot	2	7	3
Toimintatuotot yhteensä	342	469	513
Palkat	2 280	2 474	2 659
Muut henkilöstömenot	834	883	911
Palvelujen ostot	1 175	1 197	897
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	390	306	447
Avustukset	4	5	5
Vuokrat	2 338	2 376	2 345
Muut menot	6	8	13
Toimintakulut yhteensä	7 027	7 249	7 277

Tuottavuus

	2008	2009	2010 tavoite	2010 toteutunut
Suoritetavoitteet				
Tutkimustoimintojen lukumäärä	15 842	16 994	12 500	46 999
Asiantuntijapalvelujen lukumäärä	12 869	13 191	9 500	9 682
Tehokkuus / taloudellisuus				
Menot / asukas	12,26	12,65	12,55	12,48
Toiminnan laajuustiedot				
Asiakkaiden lukumäärä	212 552	255 533	190 000	295 356
Tuottavuusindeksi (2007=100)	192	216	116	983
Sitova toiminnallinen tavoite				
Aukiolotunnit	11 422	12 379	11 400	12 852

Varsinaiset jäsenet	Puolue	Henkilökohtaiset varajäsenet
puheenjohtaja Simo Laaksovirta	SDP	Kimmo Luja
varapuheenjohtaja Jukka Mattila	Kok	Helmi Leinonen
Birgitta Myllymäki	Kok	Arto Aniluoto
Mirja Halonen	Kok	Elise Hiidenuhma-Kivelä
Veli-Heikki Klemetti	Vihr.	Miika Lauriala
Vesa Virri	Vihr.	Laura Karhulahti
Leena Krohn	Vihr.	Jussi Heinämies
Päivi Sillanpää	SDP	Marja Lahtinen
Martti Holmström	PS	Niina Puustinen

Kaupunginhallituksen edustajana toimi Lasse Männistö ja hänen henkilökohtaisena varajäsenenään Juha Hakola. Esittelijänä toimi viran puolesta museonjohtaja Tiina Merisalo ja sihteerinä hallintopäällikkö Päivi Elonen.

Johtokunta kokoontui kertomusvuonna 9 (2009: 10) kertaa ja pöytäkirjoihin tehtiin 115 (2009: 122) pykälää. Johtokunta teki yhden esityksen (2009: 1) kaupunginhallitukselle kaupunginmuseon talousarvioehdotuksesta 2011 ja taloussuunnitelmaehdotuksesta 2011–2013.

Johtokunta antoi 30 lausuntoa (2009: 26) seuraavista asioista:

- kaupunginhallitukselle lausunto Kluuvin kauppakeskuksen asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11922)
- kaupunginhallitukselle lausunto valtuustoaloitteesta Vallilan alueen ja raitiovaunuvarikon kulttuurihistoriallista ja suojeluarvoja koskevasta selvityksestä
- kiinteistövirastolle lausunto kaupunginmuseon uusia näyttely-, yleisöpalvelu- ja toimistotiloja Elefantti-korttelissa koskevasta tarveselvityksestä
- kaupunginhallitukselle lausunto Ruotsalaista teatteria koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11887)
- kaupunginhallitukselle lausunto Lauttasaaren tontteja 31097/2–4 koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11932)
- kaupunginhallitukselle lausunto aloitteesta Signe Branderin muistomerkin pystyttämiseksi ja Nikkilän sairaalan hautausmaalle haudattujen vainajien nimien merkitsemiseksi
- kaupunginhallitukselle lausunto Kruununhaan arvokkaita porashuoneita koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11944)
- kaupunginhallitukselle lausunto Kampin tonttia 4/155/30 koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11937)
- kaupunginhallitukselle lausunto Lauttasaarenmäen alueen asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11931)
- kaupunginhallitukselle lausunto Kontulan omakotialueen pohjoisosan asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11918)
- kaupunginhallitukselle lausunto Kruunuvuorenrannan, Hopealaakson ja Kaitalahden laajennuksen asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11950)
- kaupunginhallitukselle lausunto Munkkivuoren ostoskeskusta ympäristöineen koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11920)
- kaupunginhallitukselle lausunto Munkkiniemessä Tarvon aluetta koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11925)
- kaupunginhallitukselle lausunto kaupunginmuseon palveluverkko-suunnitelmasta
- kiinteistölautakunnalle lausunto talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaluonnoksesta 2011–2015
- kaupunginhallitukselle lausunto Helsingin kaupungin henkilöstön tupakoinnista työaikana (Khs dnro 2010-180/173)
- hallintokeskukselle lausunto Kruununhaan tonttia 1/8/g koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11949)
- hallintokeskukselle lausunto Etelä-Haagan Isonnevan alueen asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11938) Isonnevantie, Kylätie, Eliel Saarisen tie, karttaruudut F5/T1-3, G5/P1-3, hankenro 0648
- kaupunginhallitukselle lausunto Vuosaaren pohjoisen ostoskeskuksen asemakaavan muutosehdotuksesta
- kaupunginhallitukselle lausunto Laajasalon Stansvikin aluetta koskevasta asemakaavaehdotuksesta
- kaupunginhallitukselle lausunto Vuosaaren Kallahdenniemen asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11970)
- kaupunginhallitukselle lausunto Lauttasaaren metroaseman Gyldéninaukion sisäänkäynnin, korttelin 31035 ja puistoalueen asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11973)
- kaupunginhallitukselle lausunto koko Uudenmaan maakuntaohjelman 2011–2014 luonnoksesta
- kaupunginhallitukselle lausunto Lauttasaaren vesitornin suojelemiseksi, kunnostamiseksi ja käyttötarkoituksen muuttamiseksi
- kaupunginhallitukselle lausunto Haagan ammattikoulun, Huovitian ja ympäristön asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11966)
- kaupunginhallitukselle lausunto Vallilan siirtolapuutarhaa koskevasta asemakaavasta ja asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11990)
- kaupunginhallitukselle lausunto Vallilanlaakson joukkoliikennekadun asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11978)
- kaupunginhallitukselle lausunto kaupunginmuseon johtokunnan virkamatkasta Belgiaan ja Alankomaihin
- kaupunginhallitukselle lausunto Helsingin kaupungin vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelmasta (Khs dnro 2009-2373/006)
- kaupunginhallitukselle lausunto Asematunnelia, Rautatien metroaseman lippuhallia ja katualuetta koskevan asemakaavan muutosehdotuksesta

Suomen museoliiton 87. vuosikokoukseen ja valtakunnallisille museopäiville Kotkassa 10.–12.5.2010 osallistui virallisina edustajina Päivi Sillanpää ja Mirja Halonen.

Johtokunta teki yhdessä museon johtoryhmän kanssa marraskuussa opintomatkan Belgiaan ja Hollantiin. Tutustumiskohteina olivat Gentin kaupunginmuseo STAM Gent ja Antwerpenin MAS eli Museum aan de Stroom sekä Rotterdamin ja Amsterdamin historialliset museot, joissa tavattiin museoiden edustajia ja kuultiin museoiden ajankohtaisista suunnitelmista ja kehittämistavoitteista.

LAHJOITTAJAT

ESINE-, TAIDE-, KUVA- JA ARKISTOKOKOELMAAN LAHJOITUKSIA TEHNEET

Yksityiset

- Fock Otto
- Griethuysen Jan van
- Haavisto Anja
- Harttila Christina
- Hetemäki Leila
- Himanen Irma
- Honkasalo Laura
- Jentyin Pertti
- Joutsinen Annikki
- Jäppinen Sirpa
- Kivelä Laila
- Knape Seija
- Kuparinen Raimo
- Laine Taimi R. E.
- Lehmonen Laura
- Lila Julia
- Lindeman Irma
- Linkosalmi Aimo
- Lönnqvist Bo
- Maconi Nils-Magnus

- Mäntynen Paula
- Pakarinen Leila
- Palos Jyrki
- Partanen Pirkko
- Partanen Timo
- Pihlström Ann-Mari
- Pitkänen Mauri
- Pohjola Sinikka
- Rautio Anja
- Riihimaa Mirja
- Rundt Anne-Mo
- Salin Pentti
- Salo Helena
- Salonen Pulmu
- Savolainen Ritva
- Sjöman Harri
- Sjöman Inkeri
- Sjöman Timo
- Sundman Mikael
- Suvanto Kirsti testamenttilahjoitus
- Taipale Ilkka ja Vappu

- Voss Paul
- Waire Jarkko
- Wancke Dorrit/Hilden Eija
- Waroma Marketta/
Inkeri Varoman kuolinpesä
- Wernbom Lars

Virastot, yritykset, yhteisöt

- Eduskunta
- Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry
- Helsingin kaupunki/Hallintokeskus
- Helsingin terveystieteiden keskus, Marian sairaala/
Vuokko Uusikangas
- Lions Club Helsinki City/
Jyrki Palos, Raimo Hanski
- Oulunkylän apteekki
- Paulig Oy
- Rakennusvirasto/Stara
- Suomen valokuvataiteen museo
- Vantaan kaupunginmuseo/
Kirsti Pietilä

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVÄT RY

Kaupunginmuseon ystävähdistys teki museon toimintaa tunnetuksi jäsenkirjeidensä ja tilaisuuksiensa kautta. Vuonna 2010 yhdistys järjesti 13 jäsentapaamista, opastettua matkaa, retkeä ja tutustumiskäyntiä. Yhdistys kasvoi edelleen ja jäseniä oli vuoden lopussa noin 600. Yhdistys lahjoitti useita Helsinki-aiheisia maalauksia museon kokoelmiin. Kaupunginmuseo kiittää yhdistystä arvokkaasta tuesta.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO • HELSINGFORS STADSMUSEUM • HELSINKI CITY MUSEUM

Sofiankatu 4
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Puh. (09) 3103 6630
Faksi (09) 3103 6664

www.helsinginkaupunginmuseo.fi
Sähköposti: kaupunginmuseo@hel.fi

Sofiegatan 4
PB 4300
00099 HELSINGFORS STAD

Tfn +358 9 3103 6630
Fax +358 9 3103 6664

www.helsingforsstadsmuseum.fi
E-post: kaupunginmuseo@hel.fi

Sofiankatu 4
P.O. Box 4300
FI-00099 CITY OF HELSINKI

Tel. +358 9 3103 6630
Fax +358 9 3103 6664

www.helsinki-city-museum.fi
Email: kaupunginmuseo@hel.fi

Takakansi: Augustin Ehrensvärdin 300-vuotisjuhlan kunniaksi Sederholmin talon Café Ehrensvärdissä tarjottiin kesäkuussa 1700-luvun alkupuolen leivonnaisia aikakauden musiikin säestyksellä.

Bakpärm: Till minne av August Ehrensvärds 300-årsjubileum bjöd Café Ehrensvärd i Sederholmska huset i juni på bakelser från början av 1700-talet till ackompanjemang av musik från samma tidsperiod.

Back cover: To commemorate the 300th anniversary of the birth of Augustin Ehrensvärd in June, Café Ehrensvärd in Sederholm House served pastries in the style of the early 18th century, accompanied by music from the same era.

Foto Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurmi

KOONNEET Tiina Merisalo, Jere Jäppinen • KÄÄNNÖKSET Lingoneer Oy • ULKOASU Lagarto / Jaana Jäntti ja Arto Tenkanen • PAINO Art-Print Oy 2011

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO • HELSINGFORS STADSMUSEUM • HELSINKI CITY MUSEUM